

NEAUTORIZOVANI TRANSKRIPT
KONFERENCIJE POD NAZIVOM: „PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE I IMPLEMENTACIJA PRESUDE SEJDIĆ-FINCI“
U ORGANIZACIJI USTAVNOPRAVNIH KOMISIJA OBA DOMA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
održane 13.10.2011. godine

PREDSJEDAVALA
ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Dame i gospodo, otvaram konferenciju Parlamentarne skupštine BiH vezane za provođenje presude u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH, presude Evropskog suda za ljudska prava.

Pozdravljam sve prisutne a nemojte se naljutiti ako posebno izdvojim naše uvodničare koji će danas govoriti ovdje – njegovu ekselenciju gospodina dr Kristijana Švarc-Šilinga, bivšeg dugogodišnjeg člana Bundestaga, ministra Njemačke i bivšeg visokog predstavnika za BiH. Ja mu želim dobrodošlicu na ovu konferenciju i očekujemo, kao što smo inače navikli da od njega čujemo jedno nadahnuto i promišljeno izlaganje vezano za temu o kojoj i zbog koje smo danas organizirali ovu konferenciju. Zatim, da pozdravim uvaženu damu Meri En Henesi, direktoricu Ureda Vijeća Evrope u BiH koja je u svom dosadašnjem angažmanu pokazala veliki interes za implementaciju ove presude i dala značajan angažman, ja joj se zahvaljujem, uvaženu damu, gospođu Sabinu Wolkner, direktoricu Predstavništva fondacije Konrad Adenauer u BiH, fondacije koja tako zdušno prati razvoj ustavne situacije u BiH i čini mi se da to niko ne radi na način kao što to radi ova fondacija. Ja im se i ovom prilikom zahvaljujem, nešto ću reći kasnije oko njihovog angažmana vezano za ovu temu. Naravno, svog kolegu Krstana Simića, predsjedavajućeg Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH i uvaženog kolegu, ministra pravde u Vijeću ministara BiH, gospodina Barišu Čolaka. Pozdravljam naravno sve prisutne ovdje u sali.

Poštovane dame i gospodo, tema današnje konferencije kao što sam rekao je provođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju ili u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH. Kao što je poznato Evropski sud za ljudska prava u decembru mjesecu 2009. godine donio je presudu u ovom predmetu kojom je utvrdio povredu Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama i to Protokola broj 1 i Protokola broj 12 Evropske konvencije kada je u pitanju izbor za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH i Predsjedništvo BiH.

Od tada pa do danas BiH je činila neki napor kako bi se implementirala ta presuda. Ja mislim da to nije bio dovoljan napor. Vijeće ministara BiH je usvojilo Akcioni plan i 09.03.2010. godine formiralo je Interresornu radnu grupu sastavljenu od po jednog ministra iz Vijeća, ... od tri ministra iz Vijeća ministara, zatim tri delegata iz Doma naroda i od predstavnika političkih stranaka u Predstavničkom domu s pokušajem ili sa zadatkom da se sačine amandmani na Ustav BiH a nakon toga i amandmani na Izborni zakon BiH koji bi reflektirali sadržaj tih amandmana.

Kao što je javnosti poznato neposredno prije izbora ova grupa je završila svoj rad tako što nije završila posao, nije sačinila amandmane, nije mogla postići saglasnost unutar sebe oko

sadržaja amandmana na Ustav BiH koji bi značili implementaciju presude u slučaju Sejdić i Finci protiv BiH.

Od tada pa do danas u institucijama BiH se praktično ništa nije radilo na implementaciji ove presude sve do nedavno. Unazad dva mjeseca Vijeće ministara BiH je, iako je prvobitno bilo odlučilo da ono formira ponovo Interresornu radnu grupu, odlučilo da tu stvar ili taj slučaj prepusti Parlamentarnoj skupštini BiH sa obrazloženjem kojeg sam ja samo čuo iz medija a to je da je Vijeće ministara u starom sazivu a Parlamentarna skupština je u novom sazivu nakon izbora 2010. godine.

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, na sjednici od 30.09. ove godine, i Predstavnički dom, od 11.10. ove godine, usvojio je Zaključak o osnivanju Privremene zajedničke komisije oba doma za sprovođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH. U tu komisiju imenuju se predstavnici svih političkih stranaka u Parlamentarnoj skupštini BiH. Hrvatska demokratska zajednica i Savez nezavisnih socijaldemokrata su dali svoje kandidate iz Doma naroda a ostale političke stranke su dale svoje kandidate iz Predstavničkog doma. Dakle, svaka politička stranka u Parlamentarnoj skupštini ima svoga predstavnika u toj grupi i za danas je, kao da su znali, za vrijeme trajanja ove konferencije, u 11:00 sati zakazana konstituirajuća sjednica te radne grupe. Zbog toga ćemo i mi danas svoj plan nešto malo prilagođavati u odnosu na tu konstituirajuću sjednicu na kojoj treba da se izaberu predsjedavajući i dva zamjenika ove radne grupe koja će pripremati amandmane i na Ustav i na Izborni zakon BiH s ciljem implementacije ove presude. Tako da ćemo mi u ovom prvom dijelu umjesto do 10:45 raditi do 11:00, a onda ćemo napraviti pauzu od 30 minuta kako bismo omogućili toj grupi da se konstituiraju.

Pored zaključka kojeg su usvojila oba doma Parlamentarne skupštine u identičnom tekstu, dakle Dom naroda od 30.09. a Predstavnički dom 11.10. o formiranju ove grupe kojeg ste, ja se nadam, dobili svi ovdje prisutni, Predstavnički dom je usvojio i dva dodatna zaključka koji ne opterećuju uopće ovaj jedinstven tekst zaključka usvojen od strane oba doma i to zaključak – da ukoliko se o amandmanima na Ustav BiH ne postigne konsenzus svih članova Privremene zajedničke komisije, jer je takav način odlučivanja propisan ovim ranijim zaključkom, ali se postigne saglasnost u oba doma odgovarajuće, Ustavom BiH, propisane većine potrebne za usvajanje amandmana na Ustav BiH, takav prijedlog će se, putem ovlaštenog predlagača uputiti u parlamentarnu proceduru. I drugi zaključak – da se sugeriše Privremenoj zajedničkoj komisiji da na svoje sjednice poziva i predstavnika Vijeća nacionalnih manjina. I ovi zaključci su praktično jednoglasno, uz samo dva uzdržana glasa, niko nije bio protiv, usvojeni kao dodatni zaključci od strane Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na sjednici od 11.10.2011. godine.

Poštovane dame i gospodo, današnja konferencija se organizira u saradnji ustavnopravnih komisija Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH i Fondacije Konrad Adenauer, dakle Predstavništva za BiH.

Fondacija Konrad Adenauer odavno prepoznaje problem Ustava BiH i svojim mnogobrojnim aktivnostima pokušava da pomogne, i pomaže, BiH kako bi BiH uspješno krenula i uspješno izvela ovaj proces do kraja. Odmah nakon što je presuda dospjela u javnost koncem decembra mjeseca 2009. godine Fondacija Konrad Adenauer je 28. januara 2010. godine, dakle mjesec i nekoliko dana nakon presude, organizirala ovdje jednu konferenciju. Bila je to prva

konferencija na temu realizacije ove presude. A onda, 02. decembra 2010. godine Fondacija je ponovo organizirala ovu konferenciju i evo danas zajedno sa ustavnopravnim komisijama to činimo.

Ja koristim priliku da se posebno, dakle zahvalim Fondaciji Konrad Adenauer i direktorici Sabini Wolkner na njihovom angažmanu vezano za ovo pitanje i za pomoć BiH.

Poštovane dame i gospodo, danas je planirano da vam se nakon mogo ovog kratkog obraćanja obrati direktorica Fondacije, gospođa Sabina Wolkner, zatim moj i naš kolega Krstan Simić, predsjedavajući Ustavnopravne komisije Doma naroda. Nakon toga bismo imali uvodno izlaganje uvažene gospođe Meri En Henesi, direktorice Ureda Vijeća Evrope u BiH, a nakon toga bi išli na ovaj drugi dio konferencije na kojem će se obratiti gospodin Kristijan Švarc-Šiling.

Gospođa Sabine Wolkner ima riječ. Izvolite.

SABINE WOLKNER

Uvaženi predsjedavajući Džaferović, uvaženi predsjedavajući Simić, kolege, uvaženi parlamentarci Parlamenta BiH, uvaženi sudci i predstavnici ostalih institucija BiH, Vaša ekscelencijo, uvaženi ministri, ambasadori, dame i gospodo. Velika mi je čast i zadovoljstvo da vas pozdravim danas u Zastupničkom domu BiH na ovoj konferenciji koja je posvećena implementaciji presude Sejdić i Finci. Ja želim da se zahvalim predsjedavajućima Ustavnopravne komisije oba doma koji su omogućili organiziranje ove konferencije i odgovore zaista na naše napore da nađemo odgovor kako da iznađemo način da se presuda Evropskog suda za ljudska prava provedu u BiH.

Mi želimo ispred Konrad Adenauer da pozdravimo zaista ovu inicijativu. Razlog održavanja ove konferencije je svima dobro poznat. Nažalost, ali svima nam je poznato da implementacija ove presude, koju je donio Evropski sud za ljudska prava u decembru 2009. godine, je neophodna za dalji napredak ove zemlje. Također dužnost je političara da brzo riješe ovaj problem. Nemoguće je ostvariti bilo kakav progres prema EU, ... evropske integracije bez implementacije ove presude. Naravno sada je i sav daljnji napredak BiH doveden u pitanje. Vođe BiH treba napomenuti koliko je važno da se krene sa ustavnim reformama i ispoštuju preporuke različitih evropskih institucija. Juče je objavljen Izvještaj EU i uveliko je tu kritiziran nedostatak implementacije, između ostalih stvari, i ove presude u slučaju Sejdić i Finci. Također opomene koje BiH i ranije dobijala nisu dovele ni do kakvog uspjeha i pomaka. Uspješna implementacija presude u predmetu Sejdić i Finci je zaista jedno kompleksno pitanje ... mogu primijeniti različite metode i različiti naponi. To dokazuje i zaista respektabilan broj institucija koje se angažiraju u rješavanju ovog pitanja. Tako da, nama je svima jasno da je ovo pitanje političko pitanje i u konačnici političari su ti koji su odgovorni za implementaciju ove presude primjenjujući različite metode i modele. Znam da ta odluka nije jednostavna, međutim kompromis će biti nešto čime možete odoliti ovim izazovima i teškim političkim odlukama koje morate donijeti, koje su od ključne i kritične važnosti da bi se ovo pitanje uspješno riješilo u BiH.

Mi imamo sada priliku da ovdje u Skupštini zajedno sa predstavnicima građanskog društva, nevladinih udruga, sudaca i ostalih respektabilnih relevantnih institucija razgovaramo ovdje u Parlamentu. Željeli smo postići punu transparentnost parlamentarnog procesa i rasprava koje jesu ... stvar u radu i poštivanju principa transparentnosti u radu. Tako da ću ja dodati, na

samom kraju mog obraćanja, još jednu konstataciju. Sam tajming ovoga događaja, naše današnje konferencije nije mogao biti bolji. Kako je već pomenuto oba doma su donijela zaključke vezano za osnivanje ovog povjerenstva, ove komisije za provođenje presude u predmetu Sejdić i Finci. Kako je predsjedavajući Džaferović rekao danas imamo upravo i sjednicu ovog povjerenstva tako da je tajming i naše konferencije danas zaista izvrstan. Zaključci i rezultati rada ovoga povjerenstva će sasvim sigurno omogućiti daljnji napredak BiH. Mi želimo na našoj konferenciji da istražimo sve mogućnosti koje će nam pomoći za implementaciju ove presude, da sagledamo sve perspektive.

Tako da nam je veliko zadovoljstvo da je specijalni predstavnik Vijeća Evrope ovdje u BiH gospođa Meri En Henesi danas sa nama. Meri En dobro došla, velika nam je čast što ste s nama ovdje. Isto tako pozdravljam uvažene političare, bivše takođe visoke predstavnike, evo među njima predstavnik je dr Kristijan Švarc-Šiling, uvaženi političar iz Njemačke, osoba sa ogromnim političkim iskustvom. Također želim da se zahvalim i pozdravim gosodu Ivanu Marić moju sekretaricu i sve ostalo osoblje koje je pomoglo da se današnja konferencija održi.

A sada da ne dužimo dajem riječ gospodinu Krstanu Simiću, predsjedavajućem Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH. Očekujemo zaista od sviju vas plodonosnu diskusiju.

Hvala vam na pažnji i slušanju. Gospodine Simić imate riječ.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala.

Dozvolite da vas i ja pozdravim i da se priključim ovim pozdravima koje su iznijeli gospodin Šefik Džaferović i gospođa Sabina Wolkner.

Svaki put pa i onaj najduži počinje prvim korakom. Imajući u vidu ono što se događalo oko implementacije ove odluke u prethodnom periodu smatram da možda simbolično ova današnja konferencija predstavlja taj prvi korak i duboko vjerujem da će taj korak rezultirati završetkom ovog značajnog posla.

Moji predhodnici su posebno ukazali značaj implementacije ove odluke sa aspekta budućnosti BiH kao države koja će biti, to je sigurno, članica EU. Želim da to bude čim prije. Međutim, ja to pitanje posmatram malo i dublje i smatram da je ovo pitanje možda značajnije sa aspekta BiH i njenih građana jer ovo nije obaveza primarno prema Evropskoj zajednici, putu ka Evropskoj zajednici, ovo je primarna obaveza nas u BiH, da u državi u kojoj živimo stvorimo uslove da su građani ravnopravni, da imaju jednaku mogućnost, pravo na jednaku šansu i da se ponašamo tako, a naravno nakon toga slijedi i ono drugo da ispunjenjem takvih uslova postajemo i punopravni član Evropske zajednice.

Možda je ovo dobra tema da se potaknu neka druga pitanja vezana za pojedine elemente diskriminacije koje srećemo svakodnevno. Nekidan sam čitao jedan tekst da u zakonodavstvu, krivičnom zakonodavstvu BiH, počevši od zakonodavstva koje reguliše djelovanje Suda BiH, tako i entitetskih sudova, nije u velikoj mjeri istaknuto definisano i krivično djelo mržnje, motivirano upravo ovim elementima koje sadrži ova presuda. Mržnja na nacionalnoj osnovi, ... i td., svi ste svjedoci događanja oko gej parada. Prema tome jednostavno i ova presuda i njena

implementacija je poruka da i u drugim segmentima našeg društva, gdje god postoji bilo kakav element diskriminacije, mora biti otklonjena jer je to zadatak zbog naših građana a potom i zadatak zbog BiH kao članice Evropske zajednice. Zato, ponavljam, da sam uvjeren da će ova komisija napraviti iskorak.

Mogu slobodno reći da nisam možda zadovoljan potpuno sa zaključcima i njihovom implementacijom, da su oni ipak pomalo rezultat još onih dogovora i pregovora, ali očekujem da će ova komisija u svom radu, prevashodno polazeći od cilja, tražiti metode da putem domova i traži eventualno i promjene i traži određene modifikacije koje će omogućiti da Parlament definitivno ugleda prijedloge ove komisije ili čak prijedloge možda i pojedinaca kako ovaj problem riješiti kako bi i javnost BiH bila upoznata sa nastojanjima, pa čak i sa onim pitanjima koji dovode do destrukcije rješavanja ovog pitanja i mnogih pitanja u BiH.

Još jednom hvala vam na odzivu, hvala vam na podršci koju očekujemo kroz vaše sugestije. Opet ove konferencije uvijek imaju jedan uteg na leđima da su diskusije ograničene na dva minuta, ali i u dva minuta se može poslati snažna poruka i očekujem te snažne poruke i ohrabrenje da se ovaj posao završi, prevashodno za dobrobit građana BiH a potom za dobrobit puta BiH ka Evropi.

Hvala vam.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala vam gospodine Simiću na ovim uvodnim riječima, na pozdravima i pogledima koje ste iznijeli vezano za implementaciju ove presude.

Sada imam čast najaviti gospođu Meri En Henesi, direktoricu Ureda Vijeća Evrope u BiH. Ja je pozivam da nam se obrati sa svojim izlaganjem. Izvolite.

MERI EN HENESI

Hvala najljepša.

Vaša ekselencijo, dame i gospodo.

Ja ću biti s vama vrlo otvorena. Ono što želim uraditi i danas reći jeste u osnovi ... koje su, eto tako da kažem, izražene nekim birokratskim jezikom, ali to je ništa drugo do riječi ohrabrenja, gdje izražavam nadu, barem u ime Vijeća Evrope u BiH, da ono što ste čekali dvije godine će se taj posao konačno obaviti. I nadam se da će to pokazati ... koliko se može dobiti izvršenjem ..., implementacijom ove presude, izmjenom Ustava BiH, koliko se toga može izgubiti. Ono što se već ... ali pošto su ovo riječi ohrabrenja, podrške ja ću pomenuti i neke stvari koje su možda očite. Kao prvo, mislim da je vrlo bitno za parlamentarce koji su uključeni u rad komisije, naročito, ali i za sve one koji će podržavati, koji će biti svjedok rada ove komisije, da malo sagleda budućnost.

U neposrednoj budućnosti, u sljedećih nekoliko mjeseci postoji nekolicina vrlo bitnih datuma, događaja koji će imati određeni uticaj na rad ove komisije. Ja neću sada pominjati to u detalje ali jedna konferencija koju će organizirati ... takođe u sljedeća dva mjeseca, pa onda komisija ministara koji su odgovorni za nadzor i implementaciju ove presude. Sud za ljudska prava je tamo krajem ... i slučajno je to i rok za nacrt amandmana komisije, tako da je taj negdje

kraj novembra, 31. novembar – 01. decembar ... zadatak da se napravi jedno privremeno rješenje što se tiče implementacije, odluke i inače stanja BiH ... onoga što treba uraditi prema Vijeću Evrope, i naravno to moraju ... tijela ... BiH. U isto vrijeme imat ćemo i sastanak Vijeća za implementaciju mira, zatim sastanak Evropskog vijeća. Ja ću također podcrtati da je decembar 2011. kada se u stvari obilježavaju dvije godine od samog donošenja odluke u slučaju Sejdić-Finci ali i tada je Parlamentarna skupština, Evropska komisija će govoriti o stanju, o stanju demokratskih principa i odnosa u BiH i to će biti pod velikim utjecajem onoga što će na kraju biti urađeno po ovom pitanju, da li se demokratija u BiH može stvarno smatrati demokracijom koja daje jednake prilike svim njenim građanima.

U aprilu 2012. godine biće 10 godina kako je zemlja, ... članica Vijeća Evrope, 10 godina kako je Vijeće Evrope procijenilo da BiH jeste država koja je zasnovana na demokratiji, ljudskim pravima, vladavini prava, tako da bi žalosno da 10 godina proslave njenog članstva se može biti u svjetlu, znači nekog, neke nedoumice da li uopšte može biti članica Vijeća Evrope ... Nismo mogli ni vjerovati da će 2012. godine možda biti ... kad će biti primljena aplikacija BiH za ... EU, pa 2013. godine ... Grčko predsjedništvo je reklo da će to biti možda godina članstva ... balkanskih zemalja. To je mogla biti godina vrlo ozbiljnih važnih napredaka za BiH na njenom putu ka EU. ... biti godina vrlo ozbiljnih posljedica u smislu sljedećeg izbornog ciklusa ove zemlje ukoliko taj izvorni ciklus bude uvijek u svjetlu ovakvog kršenja Evropske konvencije za ljudska prava.

Zbog čega je Vijeće Evrope toliko bitno u smislu članstva BiH u EU? ... neke očite tačke i to želim ... kao prvo članstvo u Vijeću Evrope. Dokaz predanosti BiH evropskim vrijednostima i dokaz sposobnosti BiH kao države da pokaže da može slijediti demokratske principe i vladavinu prava, pokazuje kapacitet zemlje članice da zadovolji obaveze, da iskoristi sve prilike koje joj ovo članstvo daje, i ovdje ću dodati, da iskoristi prilike, koje su po prvi put, da bude uopšte prisutna. Tako da ću podsjetiti sve vas koji ste prisutni ovdje da je ... prisutna u vrlo malom broju foruma koje pruža i omogućava Vijeće Evrope. Imamo jednu delegaciju u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope, imamo jednog ambasadora i trenutno jedan sudija u Sudu za ljudska prava, ali trenutno sve one mogućnosti koje se nude BiH kao članu Vijeća Evrope sada nisu, do sada bar nisu iskorištene.

Ukoliko sada dođem do situacije gdje govorimo o samom Ustavu, o samoj presudi, Ustav je trenutno ..., znači ... trenutno ima jasne definicije vezane za Ustav ..., za entitete. A ja ću, evo ... diskusije napraviti jednu deferencijaciju između onoga što je rečeno u Ustavu i što je rečeno u duhu Ustava. Što se tiče samog teksta Ustav pruža hrvatskom, bošnjačkom i srpskom predstavniku da budu predstavljeni u Predsjedništvu BiH. Međutim, što se tiče samog duha Ustava mi znamo da se ... grupi određene etničke mogućnosti kako ni jedna pojedinačna grupa ne bi mogla dominirati institucijama na državnom nivou. To očito daje dosta prostora za dalje razmatranje ... Što se tiče ... entiteta ili ... Ustava daje sam omjer predstavnika iz oba entita ... upute za njihovo glasanje. Sam duh svega toga bi bio da bi se bolje razumjelo da ono što je neophodno da se uredi u smislu entiteta jeste kako bi se izbjeglo da pojedinačno entiteti ne mogu da dominiraju određenim institucijama na državnom nivou.

Ono što je neophodno u smislu odnosa prema Vijeću Evrope, prema Konvenciji o ljudskim pravima to je vrlo ... Kvalitet svih građana što se tiče njihovog glasanja, njihove nemogućnosti da budu izabrani ... da nema diskriminacije, da diskriminacija nije dijelom Ustava, tj. da postoji ... nedostatak bilo kakvog oblika diskriminacije u Ustavu, te da učešće svih građana

bude ... u BiH kao njen politički život, ne samo, bez obzira na etničko porijeklo, već i bez obzira na, znači rod, bilo kakvu stranačku pripadnost i sl. Dosta toga je rečeno u smislu osiguravanja da postoji kredibilni napor uložen u implementaciju same presude. Ja ću ponovno reći, dakle stajalište Vijeća Evrope, kredibilan napor nije ono što nas interesira, ono što nas interesira kao Vijeće Evrope jeste samo izvršenje presude. Međutim, s obzirom da postoji nekolicina elemenata koje od početka mogu ukazati na to da su napori koji se tada ulažu u Parlamentu da stvarno jesu kredibilni. I to je s mog ličnog stajališta, to je moja lična opservacija.

Kao prvo postoji velika vrijednost samog parlamentarnog procesa. Parlamentarni proces kao takav, po mom mišljenju, ne bi se trebao sagledavati kao neki vid vanjskog procesa već vladinog procesa. On daje jednu, ustvari jedan vid legitimiteta ovom čitavom poslu, čitavom zadatku, a ono što je vrlo bitno jeste samo učešće. Vrlo je bitno da komisija ima predstavnike svih političkih stranaka, međutim bitno je da ova komisija garantira uključenje, uništi bilo kakvo ... i da bude ... u svom radu. To znači da mora biti otvorena prema učestvovanju ljudi, predstavnika koji nisu konstitutivni narodi, koji su možda van nekog političkog ..., van političkih, ... političkih stranaka, tako ja odbijam koristiti taj termin ostali. Ja samo želim reći da se mora biti otvoren prema ljudima koji su građani ove zemlje a ne sudjeluju u radu Parlamenta. Znači, ljudi koji mogu, predstavnici i civilnog društva i drugih institucija. Mora postojati jasan zadatak, projektni zadatak u smislu dužnosti, odgovornosti i naravno konkretni rokovi dati. Mora postojati ... mogućnost uspjeha rada ove komisije što iziskuje da postoji prilika da se amandmani stvarno ... ove grupe a da grupa ne bude od početka hendikepirana samim, ustvari pravilnicima u smislu njihovog djelovanja koji mogu itekako osakatiti njihov rad.

Da li će napori biti kredibilni ... utvrđeno ... Naravno da će EU kroz sopstvene institucije i proces odučiti da li su napori kredibilni u smislu pitanja koji se konkretno tiču EU ali osim toga znači Venecijanska komisija će odlučiti o tome da li su oni adekvatni da budu u ... Evropskom komisijom o ljudskim pravima i inače širim evropskim standardima. Tako da će biti utvrđeno da li je napor ... da se implementira ... presuda. Parlamentarna skupština će takođe utvrditi da li je ovo dostatno u smislu pozitivnog odnosa prema hitnim potrebama za ustavnom reformom kako bi se ... demokratskim i kako bi se komuniciralo u Vijeću Evrope ... o budućnosti BiH. Evropski sud za ljudska prava će također napraviti jednu procjenu ... da u budućnosti ... i presudi slične slučajeve. Čak ... imamo određene slučajeve pred sudom i naravno će se uzeti u obzir što je urađeno do sada kada se butu razmatrali ti slučajevi. Naravno građani BiH će morati ... da li je napor bio dostatan za potrebe BiH i svih naroda koji žive u njoj.

Nekoliko ideja kako bih zaključila svoje izlaganje u smislu toga šta se treba izbjegavati. Već sam pomenula koliko je bitno imati inkluzivnu diskusiju, biti otvoren prema stajalištima ljudi koji trenutno nisu predstavljeni u Parlamentu. Mislim da je itekako bitno osigurati da proces bude transparentan, barem do određene mjere, to je vrijednost i legitimitet koji dolazi kroz parlamentarni proces a to je nešto što se treba pohvaliti i što treba biti podržano. Mislim da je opet, ono što je najbitnije, očito bitno izbjeći da se tekst trenutnog Ustava, Dejtonskog ustava sagledava u sukobu sa duhom ... koji može biti inspiracija za buduće reforme. Što će donijeti, naravno, nešto pozitivno za sve zainteresirane strane, čak i ukoliko tekst Ustava trenutno daje jedan distributivan, tako da kažem, scenarij u smislu predstavljanja određenih naroda u svim institucijama. I u konačnici ja opet naglašavam ovo su riječi ohrabrenja. Vrlo je bitno imati na umu da su ljudska prava uključujući i građanska prava nešto što ne postoji u nekim fiksnim ... količinama. Što više ljudi učestvuje to je veći ukupni iznos. ... što želim jasno reći – diskusije u vašim komisijama molim vas nemojte se njima baviti kao podjelom krišaka torti veći veličanje,

uvećavanjem te torte, jer što je veći prostor, ... za realizaciju ... BiH i njenih građana to će biti veća dobrobit i za BiH i za sve njene građane.

Evo da, u konačnici, zaključim. Želim ponoviti Vijeće Evrope ... BiH kao zemlji članici, što više BiH daje velike pozitivne doprinose ... članstvom i činjenicom da postoji unutar Vijeća Evrope, i za našu organizaciju i za ... zemalja članica. I Vijeće Evrope će nastaviti davati podršku i pomoć, koliko je u mogućnosti BiH, ne samo prilikom implementacije ove presude već u zadovoljavanju svih njenih obaveza prema Vijeću Evrope kako bi ona mogla odigrati svoju potpunu kompletnu ulogu u Vijeću Evrope. I prilikom ... te uloge BiH će sama sebi ustvari poslužiti u svom putu prema evropskim integracijama i njenom putu ka članstvu u EU i Evropskoj zajednici. A samo želim dodati jednu tačku a to je da BiH ne može očekivati vječno razumjevanje od Vijeća Evrope, njenih zemalja članica. Rad koji ćete vršiti u sljedećih nekoliko sedmica i mjeseci je vrlo bitan, to je apsolutno ključno. Ne smije postojati bilo kakvo razumjevanje od strane Vijeća Evrope ili njenih zemalja članica da se ulazi u drugi ciklus izbora kr4šenjem Evropske konvencije o ljudskim pravima i vrlo osnovnih principa demokratije koji su ključni elementi vašeg članstva u našoj organizaciji.

Hvala najljepša.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Zahvaljujem gospođi Meri En Henesi, direktorici Predstavništva Vijeća Evrope u BiH, na ovoj diskusiji koja je zapravo oslikala poziciju BiH u odnosu na Vijeće Evrope, ukazala na neke činjenice koje nisu povoljne za BiH, npr. nepopunjenost brojnih pozicija u Vijeću Evrope od strane BiH što je rezultat našeg unutrašnjeg još uvijek nesporazuma. Ja želim da to bude što prije sporazum i dogovor, naravno uz onaj profesionalni kriterij koji se mora ispoštovati. Zatim na, ukazivanju na neke sporne elemente Ustava BiH, na način kako je to gospođa Henesi iznijela, na činjenici i na ocjeni da Parlamentarna skupština BiH za sada ovim posljednjim odlukama ipak čini neki kredibilan napor, ja sam to tako shvatio, i na ohrabrivanju da taj napor uspije, jer kredibilan napor je dobar ali neće biti dovoljan. Dovoljno će biti onda kada se ispune zahtjevi iz presude i kada institucije Vijeća Evrope i EU ocijene da je BiH ispunila svoje obaveze i to je jedan od vrlo važnih poruka iz Vašeg izlaganja. Hvala Vam na idejama koje ste iznijeli za rad ove Interresorne radne grupe, odnosno radne grupe i na podršci koju je Vijeće Evrope spremno da pruži BiH. Zahvaljujem se još jednom na ovom sveobuhvatnom izlaganju.

Toliko kada je moderacija ove konferencije s moje strane u pitanju. Sada moderaciju preuzima, prema ovom planu, moj uvaženi kolega, gospodin Krstan Simić koji će dalje voditi ovu konferenciju u ovom, za njega predviđenom, dijelu.

Hvala vam još jednom.

Gospodine Simiću izvolite.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodine Džaferoviću.

I ja sa svoje strane zahvaljujem Meri na podršci, na sugestijama, na idejama. Moram reći da smo vodili jedan dug, čak duži razgovor nego što protokol je predviđao, pa smo se zajedno saglasili da već sam termin – i ostali u sebi sadrži poruku da ti ostali se razlikuju od onih koji su pobrojani prije toga. Znači, i to je pitanje koje moramo imati u vidu, da u svakom momentu i na

svakom mjestu izbjegnemo mogućnost da ljude dijelimo po bilo kom osnovu, po bilo kom pogledu, da jednostavno ljudi moraju biti jednaki.

Ja bih sad po našem programu, malo vrijeme već nam ide, zamolio gospodina Kristijana Švarc-Šilinga da podnese svoje izlaganje, uz još jednu zahvalonost za sve ono što čini u svom radu, što čini organizacija kojom rukovodi, koja je zaista veliki prijatelj i možda ljudi koji su van tih tokova nisu ni svjesni koliko znače pojedine sugestije, pojedine podrške, pojedine ideje, u realizaciji mnogih vrlo, vrlo složenih zadataka.

Hvala.

Izvolite gospodine Šiling.

KRISTIЈAN ŠVARC-ŠILING

Dame i gospodo, uvaženi parlamentarci, dragi gosti.

Prije svega moram da se zahvalim na pozivu kojeg sam dobio. Meni je zaista čast da budem ovdje danas s vama zajedno, sa svim uvaženim kolegama parlamentarcima. Ja sam dugo, dugo bio parlamentarac, 26 godina parlamentarac njemačkog Bundestaga, pa pored toga bio sam i ministar u Njemačkoj, pa sam onda dugo, dugo bio i ovde, tako da se ja u biti osjećam kao u svom domu kad sam ovde u Parlamentu, jer Parlament jeste stjecište i najuzvišenije mjesto demokracije svake zemlje.

Mi smo se dans okupili ovde da razgovaramo o implementaciji presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci. Sasvim je već svima jasno da ovaj proces implementacije presude u predmetu Sejdić-Finci protiv BiH je proces koji zahtijeva vrlo bitnu ulogu Parlamenta BiH. Ponekad ima nerazumijevanja, je li, ponekad neke stranke ne razumiju važnost ove presude, ponekad međunarodna zajednica ne razumije koliko je teško vama provesti ovu presudu. To su sve naši izazovi, ali Parlament ima svoje ovlasti, Parlament ima svoje zadatke a iznad svega Parlament ima svoju odgovornost. Na Parlamentu po pitanju provedbe ove presude je danas najveća odgovornost.

Ono što se do sada dešavalo po pitanju ove presude. Prije svega dobili smo tu presudu Evropskog suda za ljudska prava 22. decembra 2009. godine a onda u martu 2010. godine Vijeće ministara je odlučilo da uspostavi radnu grupu, u kojoj su sjedila tri ministra i još neki zvaničnici, kako bi elabolirali pitanje izrade amandmana izmjena i dopuna na Ustav i sam Izborni zakon. Međutim upali su u ćorsokak. I pored toga što je napravljena jedna satnica i vremenski okvir, do 15. aprila, znači u trajanju od nekoliko sedmica da se to završi, međutim vidite i sami koliko je ovo težak zadatak. Tu prije svega ima jako mnogo zakonsko pravnih pitanja, jako mnogo prilagodbi treba uraditi na postojeće zakone, ne samo jedan zakon, tako da tu, prije svega, takvo jedno tijelo treba imati jedan stručan savjet od kompetentnih, sposobnih osoba, nadležnih institucija i vrlo je važno da se iskoriste svi ti instrumenti i da Parlament dobije adekvatne savjete prije nego što i dođe do same odluke o načinu implementacije ove presude. Nije to lak zadatak.

Vi ste gospođu Meri En Henesi i Vaš prethodnik, predstavnik Vijeća Evrope ovdje u BiH, napravili jedan dobar raspored po pitanju aktivnosti i rada ovakve jedne radne grupe i dinamike, i bilo je tu nekih 20 ja mislim dana kako su se oni sastajali. Međutim zadnji sastanak je bio pred same izbore u oktobru 2010. tako da zaista, bez obzira koliko se mislilo da je bilo

dovoljno vremena, koliko god da je bilo dobro raspoređena dinamika tih sastanaka, nije se moglo ništa uraditi – došli su izbori. Ali kažem i sada, bez obzira kolika volja u Parlamentu bila, koliko dobro bila urađena satnica, dinamika sastanaka, neće se ništa moći uraditi, pod broj jedan – ako ne postoji volja, pod broj dva – ako ovo tijelo Parlamenta ne dobije zaista stručne savjete osposobljenih stručnih ljudi i institucija.

I evo, na početku smo, ponovo počinjemo. Mene su pozvali predsjedavajući Ustavnopravne komisije, gospodin Šefik Džaferović, predsjedavajući Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH. Dakle, 01. jula ove godine sam stupio u razgovore po ovom pitanju i o mogućnosti uspostave jednog ovakvog povjerenstva i svi smo se mi složili, to je van svake sumnje da zaista Parlament treba odlučno da krene sa izmjenama i dopunama Ustava, odnosno kako mi to zovemo sa ustavnim reformom, koja sa sobom nosi i posebne zadatke. I jedan od tih zadataka upravo jeste ovaj zadatak o kojem mi danas na našoj konferenciji i raspravljamo. Također mi ne smijemo koristiti instrumente koji dolaze sa vrha pa ih spuštamo ka dnu, nego upravo suprotno – instrumente ka vrhu. Mene malo kritiziraju, znate, i ovi moji iz međunarodne zajednice – Butmirski pregovori su primjer kako se stvari ne trebaju i ne smiju uraditi. Iako mene kritiziraju ovi iz međunarodne zajednice kada ja to izjavim ali ako ćemo mi razmišljati šta jeste uopće demokracija, demokracija je nešto što se oslanja na principe koji se provode od dna ka vrhu. Sve te nekompatibilnosti koje su ovdje uočene između Ustava i Evropske konvencije o ljudskim pravima i samog Dejtonskog ustava BiH su učinile da je put BiH ka Evropi blokiran. I takve stvari se moraju promijeniti. Takve prilagodbe i Ustava i svih ostalih relevantnih zakona, kako to proizlazi, evo iz presude po predmetu Sejdić i Finci, koje samo jedan ... nekih drugih mogućih predmeta nam govori šta je sve to što treba prilagoditi, ne samo Ustav, nego i ostali zakoni. U suprotnom neće biti moguć napredak.

Ali, ovo je pitanje, ne samo pitanje koje treba završiti i uraditi sada ovo povjerenstvo, ovo je pitanje svih pitanja jer će se javiti i sva pitanja koja proizlaze iz esencuma(?) ovoga predmeta, tako da se stvari moraju vrlo jasno ovdje postaviti. Prvo, mislim da je neophodno da postoji jedan zajednički stav po pitanju implementacije presude po predmetu Sejdić i Finci, da je to jedan od najvećih prioriteta u ovom trenutku koji predstavlja ključ i otvara da se krene sa ovim procesom, ali da se krene od dna ka vrhu. Druga stvar, poseban jedan radni, jedna radna grupa, posebno jedno radno povjerenstvo, evo osnovano za taj zadatak završi, međutim, ja sam rekao već, od 21. jula, kada smo krenuli sa pregovorima o ovom povjerenstvu, pa do danas, ne smijemo to zaboraviti, ostvaren je napredak. Ja moram biti iskren sa vama i reći vam to – kada sam dobio drugi poziv da učestvujem ovdje i bio sam u Briselu kada su se vodile rasprave o ovoj presudi, evo sada mi je zaista drago da čujem da smo došli do zajedničkog stava oba doma o nužnosti i prioritetu implementacije presude po predmetu Sejdić-Finci. I kako su to istakla oba predsjedavajuća, gospodin Džaferović i Simić, kako je Konrad Adenauer direktorica također rekla, oni su već dugo, dugo vremena tu partneri u ovom procesu. I gospodin Krstan Simić, koji je predsjedavajući Ustavne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, sa svoje strane isto, ispred ovog tijela, predstavljajući ovo tijelo, iznio zaista spremnost i predanost da se ovo pitanje riješi.

Znači sada je ovo zadatak oba doma Parlamentarne skupštine BiH i svih ostalih institucija BiH i Konrad Adenauer fondacije da sa svoje strane odigraju bitnu savjetodavnu ulogu i pruže pomoć Parlamentu BiH kako dalje. I ja vam na tome čestitam zaista. Od 21. jula do sada su učinjeni vrlo bitni koraci, gospodine Džaferoviću i gospodine Simiću, i zahvaljujem vam na tome. To se ne smije ovdje zanemariti ni poreći. I ja zaista još jednom to ističem da postoje

napreci, postoje zaista kredibilni pouzdabni napreci koje ste vi ostvarili. To se mora istaći. Na tome vam odajem zaista priznanje, obojici uvaženi predsjedavajući ovih ustavnopravnih komisija.

E sad, da se mi vratimo na naš zadatak. Šta je zadatak ovog tijela? Postoje dvije egzaktne formulacije a to je sasvim očigledno nešto o čemu smo se svi složili, a to je priprema prijedloga na izmjene i dopune Ustava BiH koje trebaju biti utemeljene na presudi Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić- Finci. Druga stvar – priprema prijedloga izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH koja treba biti urađena unutar parlamentarne procedure. Ja vjerujem ... da su ovo vrlo jasni zadaci ove komisije, ovog povjerenstva, jer znate vrlo je važno kada vi osnujete povjerenstvo jednom takvom tijelu je odnajvažnijeg značaja znati šta se od njega očekuje, koji su njegovi zadaci. Tako da – da bi ovo tijelo moglo postići svoj cilj i ostvariti ove zadatke ni manje ni više od onoga što nam je potrebno i onoga što smo svi zaključili. Šta znači više? Nema rješenja za probleme koji prelaze izvan teksta ove presude. Nije to samo pitanje glasanja, nije to samo pitanje različite organizacije strukture države, Federacije, centralne države, policije, reforme. Molim vas ne počinjite sa tim stvarima dok ne završite ovu stvar. Znači, držite se svog zadatka, ova jasna dva koraka. Zato kažem ne ... se, ne treba više od ovoga što sam rekao, ne treba više od sada ova dva zadatka. Hajmo raditi korak po korak, ali rekao sam ni više ali ni manje od ovoga što presuda traži. Šta znači ni manje? Vi se morate pripremiti da se preradi kompletan tekst Ustava i kompletan tekst Izbornog zakona kako bi se provjerilo da li su potrebne i neke druge prilagodbe od onih koji smo već zaključili da su neophodne kako bi se provela presuda Evropskog suda po predmetu Sejdić- Finci. Znači zadatak je ogroman, vrlo ambiciozan i vrlo će ga teško biti ispuniti ali, kažem, nemojte ni uraditi premalo, što neće biti dovoljno da se presuda u potpunosti provede.

Uzimajući u obzir i vremenski okvir kojeg trebamo odrediti za podnošenje prijedloga izmjena i dopuna samog Ustava i Izbornog zakona, što je 31. decembar, mi se tu izlažemo jednom riziku, kada određujemo vremenske rokove, da probijemo rok, da ne ispunimo zadatak, tako da ovo povjerenstvo treba početi raditi, ono što se kaže, od juče. Ali eto, ne može od juče ali dajte da počne od danas, a evo vidim vi i počinjete od danas, gospodine Džaferoviću, tako da zaista imate pred sobom jedan vrlo težak zadatak. Imate vrlo jedan striktan, vrlo jedan uzak vremenski okvir. Stoga da biste sve to ispunili morate biti vrlo ekzaktni u određivanju i tih vremenskih rokova. Rekao sam već potreban vam je i profesionalni savjet. Koristite Venecijansku komisiju i sva ostala relevantna tijela, instrumente jer zaista vi morate raditi transparentno. BiH i članovi Parlamenta moraju znati zašto ovo rješenje, zašto ne ono rješenje. Ako se budete opredijelili za jedan od modela, za jednu opciju onda morate imati argumente – stručno, zakonski pravno, profesionalno utemeljene. I meni često moje kolege kažu ne govori to ali ja to moram reći, ako vi na početku vidite da vam ovaj vremenski okvir nije realan – dajte i to se može popraviti, ali na vrijeme reagujte i recite nije vam realno, jednostavno ne možemo da ispunimo zadatke koji su pred nama kako bismo u potpunosti zadovoljili ono što od nas očekivaju evropske institucije i kako treba. I to je vrlo važno. ... što ja ovo vama sada govorim ali je vrlo važno da vi, ako zaista realno procijenite i ocijenite da taj vremenski rok nije realan, to recite ali u jednoj ranoj fazi a ne pred sam istek roka i tri dana prije isteka roka da vi kažete – e pa ne možemo mi, kratak nam je rok. E ako tako budete radili stvari ostavit ćete vrlo loš dojam jer mi želimo da u vama imamo pouzdane partnere, ljude koji će zaista preći na jedan profesionalan način ... ispunjenje ovoga zadatak i to sve staviti u jedan realan, realističan vremenski okvir. Tako da vi sada procijenite sve što vam je za činiti, procijenite taj vremenski okvir. Ovo je jedan praktičan savjet sa moje strane, znate. Mislim da će se samnom složiti i suci

koji vrlo znaju šta su rokovi, znaju to i parlamentarci, tako da vam ja ovo iskreno, kao kolega i kao praktičar, savjetujem i govorim.

Sad da se vratim na ovo povjerenstvo, na ovu komisiju koju ste osnovali. Evo vidjeli smo da je bila jedna međuresorna grupa koja je imala stvarno toliko jedan kratak vremenski rok da je to, po meni, zaista bilo ..., izvinjavam se predsjedavajući što koristim tu riječ, ali kažem zaista ako ste mislili, a nadam se da jeste to ispuniti, nekako ste sebi nerealno postavili taj vremenski rok i jednostavno ste ostavili jedan loš utisak i stvorili jedan loš imidž. Vama ono što je, po mom mišljenju, sada bitno je jedan dobar savjet stručnog tijela, stručnih ljudi, ... institucija koje će vam pomoći da i precizirate dobro zadatke i da odredite realan vremenski okvir. Ne dozvolite da vas neko pritišće, niko vas ne smije pritiskati. Ne smiju vas pritiskati ni vođe političkih stranaka, ali vas ne smiju pritiskati ni moje kolege iz međunarodne zajednice i Evrope. Vi to dobro procijenite, koristite savjete stručnih, profesionalnih zakonsko-pravnih tijela, odredite sebi vremenski rok i čvrsto stanite iza njega, odbranite svoj stav. Ali tim svojim stavom morate morate unijeti i dati svima nama jedno povjerenje da vi znate šta radite, kako radite, u kakve vremenske okvire to stavljate i morate izgrađivati jedan timski duh unutar tog jednog radnog tijela. Takvo jedno radno tijelo jednostavno ne smije da ostavlja jedan loš imidž. Biće problema ali morate da radite u jednom duhu koji će odražavati spremnost za iznalaženje rješenja, tako da ova radna grupa mora da izgradi jedan stil, stil koji će nama svima ostalima ulijevati povjerenje da postoji zaista dobra volja, da postoji opredjeljenost. Iako će biti nesuglasica, iako će biti problema vi morate da ... zaista nastavite raditi u dobrom duhu u ovoj radnoj grupi a onda kasnije, ako ova radna grupa pokaže jedan takav uspjeh i efikasnost u radu onda će sasvim sigurno biti i druga radna grupa koja će se sastajati po pitanju donošenja nekih drugih izmjena i dopuna nekih drugih zakona koji će biti neophodne.

A sada, predsjedavajući je već rekao, da postoje određeni dogovor vezano za pravila glasanja. Što se tiče rotirajućih prava glasanja to pokazuje da postoje neki principi širom svijeta koji ukoliko se demokratija ... i naravno postoje neke konkretne principe koje morate poštivati zbog zadatka koji je pred vama. Mišljenja sam da bi mogao biti, se koristiti tzv. jednoglasni princip glasanja za neke principe gdje je apsolutno ključno imati dogovor ali i ne za neke detaljne, tehničke teme pitanja, jer ukoliko imate 30 ljudi koji glasa – jedan glas bi onda mogao blokirati sve druge, čak i ukoliko druga, sa druge strane ... su mnogo veće, možda bitnije, nego taj 1% ili 2% koji ta, osoba s tim glasom predstavlja. I to bi moglo zablokirati čitav ovaj proces. Evo, vidite u EU možete to prostudirati na jednom konkretnom slučaju vrlo dobro, kako možete koristiti ovakve instrumente da se sve zablokira, da se ... ili neki sasvim drugi zadatak koji nema nikakve veze sa zadatakom koji je postavljen pred vama, kao što je recimo evo slučaj sa Slovačkom, jer oni su željeli izvršiti pritisak na vlade da izbori budu malo ranije nego što je to bilo planirano i raspoređen. I to je eto pitanje ... čitavog, recimo ... podrške Grčkoj. Vidjeli ste kako se tu zloupotrebljavaju određeni instrumenti, tako da eto, to vaša komisija može imati kao konkretan primjer. Znači ukoliko želite da imate jednoglasan stav u vezi svega o čemu bude ..., ja vam odmah evo mogu reći kakav će tu biti problem, tj. jedne ili dvije osobe, jedan ili dva glasa će uvijek biti problematična. To je jednostavno priroda ljudskog roda. Vi ne možete biti bolji nego što je ljudski rod. Tako da molim vas, eto imajte pravi način glasanja tokom vašeg rada.

Kako bi postigli dobre rezultate neophodna su vam jednostavna pravila i dobra iskustva, tako da bih vam preporučio, ne u glavnim ... koje se možda konkretno tiču osnovnih principa, samog srca, srži ovog problema, već neka pitanja koja su više tehničke prirode, da se tu uspostave neka druga pravila, pogotovo ona vezana za detaljnija pitanja, pitanja više tehničke

prirode gdje možete imati, znači neki drugi vid glasanja – glasanjem većine i slično. Zatim, postoji recimo mogućnost da za neka pitanja koja su možda od bitnijeg značaja da tu recimo morate imati 2/3 podrške od svih onih koji glasaju. Tako da ne predležam ovo ništa u ime Evrope, EU ili nekog drugog tijela, ja vam to predlažem na osnovu svog iskustva, 26 godina rada u Parlamentu, kako neke stvari jednostavno bolje i lakše teku.

Treće, moram vam dati još jednu preporuku. Konačna, ... preporuka ... svakako morate imati u konačnici dogovor prije nego što ih pošaljete u Parlament, čak i ukoliko to nije, znači jednoglasno dogovoreno, kako bi Parlament dobio informacije o radu koji ste do tada izvršili. ... da u ovim ključnim pitanjima, pitanjima koji iziskuju jednoglasnu odluku, znači ne samo što se tiče ... da ili ne, ili čak jedne osobe od ovih tridesetak ljudi koji sjede u grupi ... moraju biti ... da pismeno daju objašnjenje svojih argumenata za njihovo neslaganje kao neophodnu informaciju za Parlament. Znači, ... moraju to napismeno objasniti jer svi imaju određenu odgovornost. Ukoliko neko daje negativnu ocjenu, negativan glas, čak i ukoliko ... manjine, manjinskog mišljenja, ... detaljno objasniti svoje argumente za njihovu negativnu ... Tad ćemo vidjeti da li je to samo neka emocija, da li je to neki vid političkog izražaja ili je to argument zasnovan na činjenicama zbog čega je ta osoba stvarno odlučila reći ne. Međutim, svi to moraju reći, ne mogu samo reći ne i otići iz prostorije. Ne. To nije preuzimanje odgovornosti ... Tako da ono što sugerišem jeste da i ona grupa koja je u manjini, koja govori, naravno ako je većinsko mišljenje ne – onda ni nema mogućnosti glasanja za tako nešto, međutim ukoliko postoji mali broj osoba koji glasaju protiv nečega za što se većina odlučila moraju napismeno argumentovati zbog čega su to rekli ne, inače Parlament nikada neće znati zbog čega su glasali protivno. Tako da je vrlo bitno da se preuzme odgovornost, da se objasni zašto je rečeno ne, zašto se glasalo protiv.

Zatim, moja treća preporuka – ne koristite kvorum za sastanke, održavanje sastanaka. Evo, ukoliko pogledate ... i sudbine radne grupe koja je počela raditi 04. marta 2010. godine vidjet ćete da postoji veliki broj ... gdje se sastanak nije održao zato što nije bilo kvoruma. To je nemoguća situacija. Morate se sastajati bez obzira na to i vidjeti ko stvarno dolazi a ko ne dolazi na sastanke. I ako većina grupe ne dolazi možete čak razgovarati bez možda tog manjinskog broja koji konstantno ne dolazi. Tako da se ... vidi da je to možda ... određenih ljudi koji ne žele da se sastanci održe, inače nećete moći napredovati u svom radu. Znači, ukoliko samo manjinski broj jeste prisutan možete ... iako naravno nije moguće glasati, ali vam to barem daje konkretno sliku o prisutnosti određenih ljudi u radu ove komisije.

Tako da je to vrlo bitno, pogotovo za ona pitanja koja moraju biti jednoglasno izglasana, tako da je vrlo bitno da se sastanci održavaju čak i ukoliko nemate većinu. Znači većina vam je neophodna samo kada se glasa o takvim pitanjima. Nažalost, ukoliko ne budete održavali sastanke zbog nedostatka kvoruma, mislim da će vam proći veliki broj sastanaka, veliki će broj datuma proći bez mogućnosti održavanja sastanaka. Ja ovdje govorim kao čovjek iz prakse, ne kao neko ko želi da nametne svoje mišljenje, nego kao neko iz prakse ima određena saznanja o tome kako da dođemo do konkretnih zaključaka. Smatram da imate vrlo visoku odgovornost zbog toga što u vašim glavama sada leži vrlo bitan komatić prioriteta da se deblokira put ka Evropi. To je nešto što se apsolutno mora učiniti jer presuda Evropskog suda za ljudska prava je ono što stoji između vašeg zadatka da dođete u Evropu kao ravnopravna članica i mogućnosti da izvršite taj posao. Tako da vi u vašim je rukama u vašim je glavama sada mogućnost deblokiranja tog zida koji je eto prepriječen između vas i EU. Naravno da su vremenaska organičenja velika i neophodno je da što prije počnete sa radom. Moja je preporuka da danas počnete sa radom, a ne sutra.

Hvala zaista gospodine predsjedavajući na ovoj skorisnoj diskusiji i što ste me pozvali ovdje. A treće, ukoliko profesionalni rad iziskuje više vremena, ukoliko morate pomaći rokove, ukoliko imate stvarni razlog za to, uradite to što je prije moguće i formirajte one koji se trebaju formirati da više vremena odlučili o određenim temama, što će vam dati kredibilitet i u očima javnosti i u očima drugih parlamentaraca, drugihParlamenta.

Četvrta preporuka, mišljenja sam da cilj nije, da se pregovara o cilju između različitih političkih stranaka jer tada onda možete govoriti o tome kako trebali raditi više nego ono što je navedeno u ali ništa manje. Znači trebate se fokusirati samo na ovo pitanje ali ne i na čitav niz drugih pitanja. Tako da je ovo apsolutno neophodno zbog toga što je bitno da se postignu dobri rezultati, rezultati za ljude. Jer ljudi su ti koji zahtijevaju bolje životne uvjete i ne postoji nikakva veća odgovornost za predstavnika slobodnog demokratskog Parlamenta od toga. Ne postoji ovlaštenje koje bi oslobodilo članove ovog Parlamenta, članove komisije, od ovakve odgovornosti. Ne postoji sada nikakav nalog Evrope, EU koji dolazi od nekih konkretnih političkih nivoa, ne znam više nije, koji su najviši nivoi ni institucija stranaka, ja znam da je odgovornost svakog predstavnika njihov mandat, mandat koji im je dat kako bi donijeli na kraju mišljenje, kako bi dali glas u ovoj komisiji, u radu ove komisije. To je neophodno jer naravno da je ono što je rad Parlamenta implementacija zakona, odluka ali to je instrument a ne cilj parlamentaraca.

Iskustvo ovako komisije će vam dati primjer da vidite da li će ovakva Zajednička komisija biti korisna za slijedeće korake, korake koji će dolaziti ubuduće nako što se riješe ovi prioriteti ili ... korisno možda za dalje korake u ustavnoj reformi Mislim da je to nešto što je apsolutno na Parlamentu da odluči. To je dio njihovog ovlaštenja i niko ne može odlučiti o tome umjesto Parlamenta. Što su bolji radni uvjeti, što su bolja ... iskustva, veći je kontinuitet da se urade slijedeći koraci, jer naravno da postoje apsolutno neophodni slijedeći koraci, međutim to nije ponavljam, zadatak ovog tijela, ove komisije. Moraju biti disciplinovani da se ne smije o drugim pitanjima razgovarati tokom sastanaka ovog tijela, ovog povjerenstva, ... samo o ovom pitanju koje sam pocrtao. ...samo neke praktične sugestije s moje strane, drago mi je što sam imao priliku i naravno ukoliko imate namjeru da zatražite moj savjet u bilo kojoj situaciji ili nekoj drugoj kapacitetu, ja vam stojim na raspolaganju jer znate da je sudbina BiH nešto što apsolutno nikada nisam želio da tako kažem, izgubiti u svom životu, tako da želim sreću i hvala.

KRSTAN SIMIĆ

Veliko hvala doktoru Švarc-Šilingu i dijelim zadovoljstvo što su neke ideje koje mene rukovode u ovom vrlo složenom zadatku potvrđene upravo i u ovom izlaganju. Prije svega da je to u ovom momentu uz formiranje Savjeta ministara prioritet BiH kojim(?) se mora baviti vrlo intenzivno i koji mora doći do rezultata. Naravno da je to vrlo teško, što je i gospodin Švarc Šiling podvukao, u jedno složenoj ustavnopravnoj situaciji naći rešenja, pogotovo kada na tu ustavnopravnu situaciju dodate i složene političke odnose, pa još garnirate ih sa ekonomskim odnosima, priv... ekonomskom krizom, zadatak je vrlo složen i težak.

Ono što naročito cijenim i što treba da bude poruka koju treba da čuju pre svega i članovi ove komisije s jedne strane, s druge strane i poslanici, delegati koji će donositi konačnu odluku o ovom pitanju, da je ovo put u kome moramo ići od manjeg ka višem, ne postavljati zadatke jer presuda u predmetu Sejdić – Finci nije presuda koja u ovom momentu ide u korijenite ustavne reforme. Ali vjerujte, sprovođenje ove presude u onom njenom opsegu i domenu koji ona u sebi

sadrži, otvaraju se i vrata za druga krupna pitanja i druga krupna rešenja. Zbog toga je vrlo značajno da u ovom momentu svi shvatimo da je naš zadatak izvršenje presude a ne korijenite društvene promjene. Izvršenje presude otvara, budite sigurni nove vidike, nove mogućnosti i tu treba da se dobije i podrška i javnosti i očekujem da će ova komisija koja ima zaista složen zadatak, to uspjeti. Takođe, već sam u uvodnom izlaganju rekao i u pozdravu, da nisam zadovoljan rešenjima koji sadrži zaključak o formiranju komisije, ali jednostavno moraćemo tu imati jednu aktivnu ulogu ka domovima da se ove odluke mijenjaju, prilagođavaju realnim zadacima, realnim okvirima, kako ne bi doživjeli zbog vremenskog ograničenja još jedan fijasko koji bi bio vrlo, vrlo porazan sa aspekta zadataka koji su kod nas postavljani.

Sada prelazimo na diskusiju. Već imamo prijavljene. Ponovo podvlačim da su dva minuta ograničenje. Gospodin Finci se prvi prijavio a potom i gospodin Sejdić, kao drugi. Uključite mikrofon.

JAKOV FINCI

Hvala lijepa.

Ja ću pokušati da svojih 120 sekundi, jer to mi je više nego 2 minuta, iskoristim tako da ih podijelim na tri dijela. Prvo, moram reći da mi se puno više sviđa poziv na engleskom jeziku, ne zato što je na žutom papiru, nego zato što na njemu piše da raspravljamo o implementaciji presude Sejdić – Finci, a na onom plakatu piše Sejdić i Finci protiv BiH. Neki Finci mogu igrati hokej protiv BiH, ali ovaj Finci nikdada nije bio protiv BiH i nadam se da nikada neće biti. A i Sejdić i ja smo počeli ovaj predmet duboko ubjeđeni da je to u krosit BiH, jer je to bila naša obaveza još kada smo ušli u Vijeće Evrope i kasnije kada smo potpisali Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

Druga stvar koju želim da podvučem, to je da ne u zaključku koji smo ovdje dobili i koji je zvanični tekst nego u amandmanu koji su mediji objavili, bila je sugestija Privremenoj zajedničkoj komisiji da na svoje sjednice poziva i predstavnike Vijeća nacionalnih manjina. Rekao bih da je to malo. Ja visoko cijenim komisiju u kojoj ima nekoliko vrhunskih pravnika i sigurno da neće biti pravni problem formulirati sve to. Međutim, opet se radi bez onih o kojima se radi. Ja znam da svugdje na svijetu položaji manjina zavise od većine. Ali ne znam zašto je strah većine da u tim raspravama uključi aktivno i predstavnike ostalih, odnosno onih o čijoj se koži radi. Jer ovo sugeriše se komisiji, znači može da ozove, može da ne pozove. Evo ja ne znam, evo ja sam član Vijeća nacionalnih manjina i ne znam da li je stigao poziv, zato što će sada za pola sata biti konstituirajuća sjednica. Mislim da bi bilo daleko efikasnije da već sad uključimo i nekoga iz reda ostalih. Kažete da komisija neće biti plaćena, prema tome neće se probiti budžet koga nemamo, ali eto da budu barem prisutni.

I treća stvar, je jednostavno taj početak rada koji nije danas, nego bih ipak rekao da smo počeli na ovome da radimo u martu prošle godine, nismo uspjeli, a 22 mjeseca je od presude za koji dan, i sigurno je da ova komisija nije formirana u smislu one čuvene Čerčilove floskule – kada neću da riješim problem, ja formiram komisiju. Želim komisiji puno sreće i uspjeha i želim da se u nju uključe i oni iz reda ostalih.

Hvala vam što ste me saslušali.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodine Finci.

Današnja konstituirajuća sjednica neće imati nimalo radnog karaktera, samo ćemo izabrati rukovodstvo i vratiti se opet ponovo u ovu salu. Uz napomenu, da ja duboko vjerujem da ovo nije Čerčilovska komisija, već da će biti stvarna komisija i zaista u to vjerujem.

Gospodin Sejdić, izvolite.

DERVO SEJDIĆ

Hvala lijepa. Moj lijep pozdrav svim prisutnim.

Kolega Finci mi je dao malo više vremena, obzirom da je rekao neke stvari koje sam i planirao. Ono gdje bih nastavio, jeste da nisam baš uvjeren ni u volju, pogotovo političku volju u BiH, da se ovo želi zaista riješiti. To mi govori kratkoča rokova koje ste sebi kao postavili za zadatak.

Druga stvar, komisija koja ne uključuje kako reče kolega Finci, one o kojima se radi i zbog kojih se i polemise, evo i Sud u Strazburu radio 2-3 godine, ne daje mi uvjerenje da zaista ima političke volje da se ovo provede.

Druga stvar, i ovdje čast izuzetcima kažem, na ovoj konferenciji i čast izuzetcima u komisiji, ali čini mi se da su to većinom ljudi politički poslušnici svojih partijskih lidera. Da ne budem nekulturan, svoje nezadovoljstvo pokazat ću i na ovaj način Konrad Adenaueru koji u svoju agendu nije našao za shodno da bilo koga od ljudi predstavnika, članova nacionalnih manjina, uvrsti.

Takođe moje nezadovoljstvo i formiranju komisije i biranju opet predsjedavajućeg i zamjenika, takođe ću pokazati, možda je nekulturno ali ja ne znam drugačije. Dalje, prvi korak gospodine Simiću, kako reče gospodin Finci 2010. Do sada je trebalo ovo i završiti. Barem tako ja mislim. Bio bih najsretniji da je to završeno 23.decembra 2009. ali čini mi se neće ni 23.decembra 2014. ako budemo se ponašali kako se ponašamo. Nažalost, ništa me ne uvjerava u postojanje političke volje, u postojanje želje, mada deklarativno niko nije rekao ne treba presudu provesti. A 13 ljudi, 13 članova komisije, koncenzusom da donosi odluke u BiH, pa čini mi se ozbiljni smo svi ljudi, ali je to nemoguće. Uvjerite me u suprotno, biću najsretniji čovjek na svijetu.

Hvala lijepo.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodine Sejdić.

Ne morate sa takvim pesimizmom dočekivati sve. Ovde zaista postoji puno problema, puno teškoća i dijelim vaše ubjeđenje da su vrlo to teški pokušaji. I ja sam rekao da će komisija nastojati da izbjegne eventualne blokade koje postoje u načinu formiranja komisije, da ćemo u tome biti vrlo, vrlo kreativni u predlozima, naravno mi te odluke, ali ćemo zaista pokazati pokazati da želimo ovaj problem riješiti. Ukoliko ne uspijemo, pokazat ćemo i zašto nismo uspjeli. Ovo upravo što je gospodin Švarc Šiling maloprije rekao, kada neko kaže ne, neka obrazloži zašto je rekao ne. I mi ćemo pokazati zašto nismo ispunili svoj zadatak. Hvala.

Prijavio se za diskusiju, gospodin Mile Kudić, diplomirani pravnik. Izvolite.

MILE KUDIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, pozdravljam predsjedništvo i/isključen mikrofoni/ ... pozdravljam radi li ovo, moram pritisnuti je li. Znači, zahvaljujem se predsjedavajućem, pozdravljam uvaženo predsjedništvo i sudionike ove konferencije.

Budući da je vrijeme ograničeno, veoma kratko a to sam znao i prije dolaska na ovu konferenciju, ja sam pripremio pisani svoj prijedlog. Zahvaljujem se ponovo predsjedavajućem što je pozvao i ostale, da kao građani urade svoj prijedlog ustavnih izmjena, prijedlog radi usklađivanja sa predmetom Sejdić – Finčić. Naravno, ne može se samo dirnuti te odredbe koje se tiču recimo Predsjedništva i ostalo, morale bi se uskladiti i ostale odredbe, pa sam ja napravio tri popravka, odnosno amandmana, da prevedem na bosanski, koja bi bila kompozicijski, znači sustavno riješila ovu problematiku.

U prvom popravku je uveden ustavni temelj, kako bi se nacionalne manjine i ostali građani BiH uvrstili i riješila njihova kolektivna i pojedinačna prava. Neću dalje pričati budući da je vrijeme ograničeno. Samo ću kazati da ovaj prijedlog ne dira ništa u entitetsku podjelu i entitetske nadležnosti u BiH, a naravno da je napravljen po konsocijacijskom modelu ustroja države, jer jedino taj model ustroja države u BiH može eliminirati strahove od secesije i strahove od dominacije. Ovaj svoj materijal predat ću uvaženom predsjedništvu i na taj način on je stigao na sve relevantne adrese koje se bave ovim problemom.

Zahvaljujem.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodinu Kudiću. Možda nam je i dao šlagvort da u radu komisije zahtjevamo da svaki član komisije uradi ovako jednu elaboraciju, svoje viđenje i da onda od toga krenemo ka, da vidimo gdje smo i šta želimo i dokle možemo dobaciti. Ali se nadam da ćemo gospodine, Sejdiću dobaciti do rezultata.

Sada mi se za diskusiju prijavio gospodin Matija Lapendes, je li tako? Lapenda, pardon na slovu. Izvolite

MATIJA LAPENDA

Uvaženi gosti, drage moje Sarajlije i Bosanci i Hercegovci, ja ću vas pozdraviti na način kako ja to kao društveni radnik i političar uvijek to govorim, kada nastupam. Selam šalom, mir i dobro. Mir i dobro i našoj državi BiH.

Ja ću govoriti samo jedan minut. Ako sam promašio temu, molim predsjedavajućeg da me ne prekine jer je vezano uz ovo a nije direktno.

KRSTAN SIMIĆ

U minut ne možete promašiti temu.

MATIJA LAPENDA

Molim,

KRSTAN SIMIĆ

U minut ne možete promaštiti temu.

MATIJA LAPENDA

Mogu misao

KRSTAN SIMIĆ

Dobro, dobro.

MATIJA LAPENDA

Tri Sarajlije, gospodin Muhamed Ganibegović, Milenko Dotlić i moja malenkost Matija Lapenda, postavili smo Ustavnom sudu BiH jednu predstavku. Šta smo napisali? Na koji način potegnuti pitanje na domaćim sudovima, odnosno institucijama pitanja izjašnjavanja da je netko bosanski Srbin, bosanski Hrvat i Bosanac a ne Srbin, Hrvat ili Bošnjak. Pored Ustavnog suda, poslali smo i vama. Dostavljeno je Predsjedništvu BiH, Vijeće ministara-Savjeta ministara BiH, Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH.

Mi do danas, nakon godinu dana nismo dobili odgovor. Moja dva ahbaba-prijatelja i mnogi koji nas podržavaju, budite sigurni da ćemo ići ne do Haga, nego do Strazbura i dalje i da ćete imati prigodu da se sa nama ovdje družite. Nemojte nam odgovoriti, ali mi ćemo biti uporni.

Hvala vam.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala.

Za diskusiju se prijavio gospodin Jusić Nedžad, predsjedavajući Nacionalnih manjina pri Parlamentu BiH. Mislim da je Federacije.

NEDŽAD JUSIĆ

Poštovani predsjedavajući, poštovane kolege,

Ja ću pokušati biti ukratko, ja ću ipak malo optimizma uliti svom kolegi Sejdiću a ovaj, ja vjerujem ovoj komisiji, nadam se da će pomenuta komisija iznaći rešenje da se implementira presuda Evropskog suda za ljudska prava, ali bih se takođe složio sa kolegom Fincijem, da ipak komisija ne vjerujem da će uraditi kvalitetno posao bez učešća i samih pripadnika nacionalnih manjina. A, mi smo uputili ispred Vijeća nacionalnih manjina prijedlog da budemo prisutni, evo i vi ste sa svojim zaključkom takođe prihvatili da budemo prisutni. Ali s druge strane, takođe smatram da bi takođe mogao biti i naš predstavnik Vijeća nacionalnih manjina ravnopravni član. Nažalost, nije u ovom zaključku, ali ja smatram da će članovi komisije imati razumjevanja, te da će prihvatiti odnosno zajedno raditi sa našim predstavnikom u komisiji, te da ćemo doći do zajedničkog rješenja.

Samo bih htjeo da napomenem da je Vijeće nacionalnih manjina u toku prošle godine predložilo amandmane na Ustav BiH prijašnjoj komisiji. Nažalost, prijašnja komisija nije ni razmatrala, a i ja se nadam da ćemo mi u narednom periodu u narednih par dana takođe iste amandmane uputiti komisiji na razmatranje i ja se nadam određene amandmane koje smo predložili kao Vijeće nacionalnih manjina BiH da će se ugraditi u Ustav BiH i samim tim da će

se zadovoljiti i potreba možemo slobodno reći i obzbidjeti osnovna prava, ljudska prava svih građana u BiH sa pomenutim amandmanima koje smo uputili.

Ja još jednom za kraj želim da kažem, da Vijeće nacionalnih manjina će intenzivno pratiti rad pomenute komisije i u svakom trenutku kada budemo osjetili da se trebamo oglasiti ili bilo šta drugo uraditi, da će Vijeće nacionalnih manjina uraditi, a s ciljem da se ispoštuje odnosno implementira presuda Evropskog suda za ljudska prava i da nacionalne manjine u BiH ostvaruju i sva druga prava kao i konstitutivni narodi.

Takođe ovo što je gosodin Sejdić rekao, vezano i za samo formiranje komisije gdje se kaže da predsjedavajući i dva zamjenika dolaze iz(?) konstitutivna naroda i sama ta odredba na jedan određen način vrši diskriminaciju spram drugih koji nisu konstitutivni narodi ali hajmo, nadamo se da je to jedina greška u tom zaključku, da se neće ponavljati u narednom periodu.

Hvala.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodinu Jusiću.

Evo gospodin Šefik Džaferović bi malo da se javi.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Vrlo kratko. Mislim, trebam da to kažem sada a ne kasnije kada budem govorio. Dakle o svim ovim pitanjima o kojima je govorio gospodin i Sejdić i Finci. Vjerujte da se vodilo računa i u Predstavničkom domu kada je usvajan ovaj zaključak i u organizaciji ove konferencije. Dakle, vjerujte da je to tako bilo. Vidite, Predstavnički dom je dobio zaključak iz Doma naroda takav kakav je dobio i vi znate da nešto može stupiti na snagu ukoliko se usvoji u identičnom tekstu u oba doma. I recimo, postojala je dilema da li stvar vratiti, ja sam javno o tome govorio, u Dom naroda i onda otkloniti ove dileme o kojima ste vi govorili ili usvojiti odluku, započeti sa procesom jer nema vremena i onda u toku procesa onako kako je govorio i uvaženi Šiling, otklanjati ove nedostatke. I ova dva dodatna zaključka koja je usvojio Predstavnički dom su pažljivo konstruirana da se ne bi povrijedio izvorni zaključak, a ipak se otvorio prozor u prostor o kojem ste govorili i vi u vašim diskusijama.

Imao sam potrebu da ovo kažem, da ovo pojasnim, da i vi to znate i u organizaciji ove konferencije učestvovala su i ustavnopravne komisije, naravno Fondacija, evo vi ste pozvani danas ovdje na ovu konferenciju, bez vas ovo svakako ne ide, imate mogućnost da kažete a težište je zapravo bilo na gospodinu Šilingu i na gospođi direktorici ureda Vijeća Evrope. To je zapravo suština i ovaj, ovo sam bio dužan da iznesem kao jedno malo pojašnjenje.

Toliko, hvala vam.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodine Džaferović.

Sada se prijavio gospodin Predrag Praštalo za diskusiju, pa neka izvoli.

PREDRAG PRAŠTALO

Tu sam. Srdačan pozdrav svim prisutnim.

Ja apsolutno razumijem i imam razumjevanja dakle za stav gospodina Sejdića i njegovu reakciju koja je možda malo i provokativna, ali da bi se neke stvari pokrenule, možda nekada treba i nešto provokativno uraditi. Ne samo da su gospodin Sejdić i gospodin Finci razočarani odugovlačenjem, odnosno dugim vremenom koji je protekao a da nismo gotovo ništa napredovali po tom pitanju i veliki broj građana BiH je također razočaran, ogorčen, čak i uvrijeđen. I ja sam dakle, jedan od tih. Jer, smatramo da je ovo jedno pitanje koje bi se figurativno kažem, za pola sata trebalo u svakoj normalnoj civilizovanoj, društvenoj zajednici riješiti.

Ma koliko komplikovano bilo, izgledalo vama političarima, mi građani još uvijek nemamo razumjevanja da se ovaj slučaj nije riješio ni dvije godine gotovo od donošenja presude u predmetu Sejdić - Finci. Građani koji su okupljeni oko Evropskog pokreta u BiH čiji sam ja predsjednik, pokušali su na svoj način 2010.godine imenujući gospodina Fincija i gospodina Dervu Sejdića naj evropljanima BiH, poslati jasan signal vama političarima u kojem smjeru trebate djelovati. U svim normalnim parlamentima i u Evropi bi to bilo vrlo brzo prihvaćeno i shvaćeno. Nažalost, nije pomoglo. Onda smo gospodina Jakov Fincija zamolili da bude naš podpredsjednik, čime smo poslali još jednu jasnu poruku. Ako je gospodin Viland podpredsjednik Evropskog Parlamenta podpredsjednik evropskog pokreta Internacionaln u Briselu, čiji smo mi član a gospodin Finci naš podpredsjednik, mislim da je to možda jasna poruka koju bi trebali da prihvatite čim prije, u našem Parlamentu.

Gospodin Šiling je pomenuo da su nekoliko sedmica, previše malo vremena. Ja se s tim ne slažem i smatram da je to i dosta vremena, ukoliko postoji dobra volja i ukoliko ne želimo da oristimo ovaj slučaj i one koji su najugroženiji u ovom slučaju, pripadnike nacionalnih manjina i ostalih, da preko njihovih leđa prebijamo svoje uskogrudne političke, lične i druge interese. Smatram da bi političari u BiH trebali da prihvate i glas nas iz građanskog društva, naše poruke koje šaljemo, jer mi čvrsto stojimo iza gospodina Fincija i gospodina Sejdića i smatramo da BiH treba ovo čim prije da riješi.

Dozvolite mi još samo par preporuka koje mogu da u ime građana i organizacije koje zastupam, a uzimam sebi za pravo da kažem – građana, kada kažem, zato što saradujemo sa više od 30 lokalnih zajednica, koje predvodi 8 različitih političkih partija, odnosno njihovi načelnici dolaze iz 8 političkih partija. Dakle, imamo kredibilitet da govorimo u ime građana BiH.

Naše poruke političarima su prije svega parlamentarcima i komisiji koja će uskoro biti formirana, da prestanete ovaj predmet zloupotrebljavati i preko leđa najslabijih ostvarivati svoje političke interese. Ustav BiH je komplikovan i treba mu sigurno nekoliko godina da bi došao do nekog idealnijeg, boljeg rješenja i nemojte zloupotrebljavati ovaj slučaj dalje, za svoje političke ciljeve.

Riješite ga opet figurativno, za pola sata i vratite nam ugled koji smo izgubili, prije svega pred nama namim kada se pogledamo u ogledalu, da živimo u zemlji gdje gospodin Finci i gospodin Sejdić ne mogu biti članovi Predsjedništva BiH, ne mogu biti ravnopravni drugim ljudima u ovoj zemlji. Vratite nam ugled koji smo izgubili u međunarodnoj zajednici. U ovom slučaju, kao što je gospodin Šiling pomenuo, apelujemo na vas, krenite od malih koraka ka

većim koracima. Riješite ono što je svima zajedničko, a to su prije svega evropske integracije. Evropske integracije, jedan od uslova rješenja i ovog predmeta.

Građani da imaju kakvu moć i da mogu da se sastanu kao vi u Parlamentu ili na ulici, ovo bi riješili ne figurativno, nego stvarno za pola sata. I molim još jednu primjedbu, ustvari preporuku. Propao je Aprilski paket, propao nam je Prutski i Butmirski i niz drugih sporazuma. Nismo formirali, odnosno niste formirali vlast godinu dana. BiH je ovim koracima unazad izgubila priliku, odnosno mi građani BiH smo izgubili priliku, mogućnost da imamo bolju budućnost, da 2014. budemo članica EU. Apelujemo još jednom i zahtjevamo od vas, da riješite tri uslova EU koji stoje pred vama, da bi do kraja ove godine ili možda najkasnije početkom slijedeće godine, mogli podnijeti kandidaturu za Evropsko članstvo, za članstvo EU i da građanima omogućite bolju budućnost. Ovo, ovaj slučaj daleko koji bi to i apelujem na kraju da izbacite ovo molim vas – protiv BiH, to je možda pravni naziv i pravno tako, ali izbacite da su oi protiv BiH, jer njihov problem, rješenje njihovog problema je u interesu BiH i ne može nikako biti protiv BiH. To obični građanin ne razumije.

I molim vas, samo sam ovo htio da kažem, riješite ovaj predmet i dajte nam bolju budućnost. Zaslužili smo. Neka ovo bude prvi korak.

Hvala vam.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala gospodine Praštalo.

Moram podsjetiti da implementaciju odluka Suda u Strazburu nisu samo problem BiH ovakvoj kakva jeste. Jedna odluka Suda u Strazburu nije implementirana u Velikoj Britaniji 6 godina. I nosi to određene implikacije, ali u svakom slučaju, vaša poruka i vaš apel da to treba da se uradi je dobro došla. Naravno da je posebno dobro došla vaša poruka da se ovo ne politizira. Ovo je ustavnopravno pitanje koje treba riješiti sa što manje politike, sa zadatkom koji se ima i u vremenu koje je zaista realno da se to uradi. Hvala.

Ima li još ko od prijavljenih?

Vidim da nema prijavljenih. Sada je 10:51, mogli bi napraviti ovu pauzu. Izvinjavamo se. Pauza će biti malo duža, do pola 11, kafa da se konstituišemo i da uspijemo to završiti.

/PAUZA/

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Da vam prekinem vaše intenzivne razgovore koji se vode ovde u sali, ali da bismo nastavili sa našom konferencijom vezanom za provođenje presude u predmetu Sejdić i Finci, ja bih željela da mi naše intenzivne rasprave nastavimo ovdje u plenumu, tako da nas čeka i druga panel diskusija. Očekujem da će se većina kolega koji su sada odsutni i pridružiti, ali znate na vrlo teško da se kasni, da prihvatimo da se kasni više od 15 minuta a mi evo kasnimo skoro pola sata, tako da vas ja pozivam da mi krenimo sa našim radom. Možete vidjeti da je sada naša druga pano na redu.

Želim da pozdravim novopridruženog gospodina Barišu Čolaka koji dolazi iz Vijeća ministara BiH i predstavlja Ministarstvo pravde u svojstvu ministra pravde BiH. Drago bi nam bilo čuti gospodine vaša iskustva o radu povjerenstva, iskustva ... koje ste izvukli i naučili iz rada tog tijela. Nadamo se da ćete podijeliti svoja osobna iskustva i iskustva vaših kolega ministara koji su bili u svojstvu supervizora nad radom ove grupe. I evo, s obzirom da ta iskustva postoje, voljeli bismo čuti od vas koje greške ne bismo trebali napraviti, kako bismo na ispravan način došli do rješenja ovog problema.

Kao drugi naš govornik, biće gospodin Šefik Džaferović, predsjedavajući Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH i tu je predviđen i gospodin Krstan Simić koji će nam se, nadam se pridružiti za koji minut kao predsjedavajući Ustavnopravne komisije Doma naroda. To je naš panel za diskusiju, naši panelnici.

Samo da zaokružimo ono što smo već do sada rekli, kao podsjetnik. Bilo je nekoliko pitanja koja su se fokusirala na prezentaciju gospođe Meri En Henesi predstavnice Vijeća Evrope u BiH, koja je nažalost morala napustiti skup zbog prethodno preuzetih obaveza.

Znači da vas podsjetim, bilo je tu nekoliko pitanja koja su postavljena kao refleksija na njenu prezentaciju. Također ovdje imamo predstavnike Građanskog društva koji su imali vrlo upečatljivu prezentaciju u kojoj su naglasili da je neophodno da se uključi i samo građansko društvo također nacionalne manjine, kroz Nacionalno vijeće manjina. Isto tako, rekli smo da je puno toga na ... ulogu za BiH ako se presuda ne bi u potpunosti implementirala u zadatom vremenskom roku. da ne znam koliko više ima smisla i vrijedi, svima nam je to poznato šta dolazi u pitanje ako se ne bi implementirala ova presuda a Parlament naravno ima tu mogućnost ali i veliku odgovornost da deblokira cijeli ovaj proces koji je sada započeo u BiH i njenom napretku ka daljim evropskim integracijama. Znamo da jedan krucijalan zadatak za Parlament a konkretno i za ovo tijelo kojeg treba prije svega. Nekoliko puta je pomenuto da je ovaj vremenski okvir koji je uspostavljen kojeg su se dotakli svi već prethodni govornici, previše ambiciozno postavljen jer želimo postići zaista konkretne rezultate. Ovdje imamo predstavnike različitih klubova unutar Parlamenta, imaćemo priliku čuti njihova razmišljanja upravo o ovome, ozbiljnosti zadatka, mogućnosti rješenja u potpunosti, znači ... ispunjenju zadatka, ali u okviru zadatom vremenskom roku. Kako je gospodin Švarc Šiling rekao, da ne treba se sada koncentrirati i na treće stvari, da bi se presuda implementirala, ali bi nam trebalo, što neće biti dovoljno da se ... implementira. Znači dovoljno je zaista fokusirati se na one krucijalne reforme koje je neophodno uraditi da bi se mogla obezbjediti implementacija ove presude u zadatom roku. Znači, ... pristup treba biti zaista sveopsežan, uzimajući u obzir i pravne institucija i pravnih instrumenata, uključujući i Građansko društvo tu. Zaključili smo da Građansko društvo treba biti uključeno, jer moramo da znamo na koji način, preko kojih predstavnika, jednostavno ovdje sada imamo jedinstvenu priliku da razgovaramo o jednoj cjelovitoj platformi, gdje treba biti uključeno i građansko društvo, kako bismo definirali dalji put ovoga procesa.

Hvala vam puno što ste saslušali moje obraćanje. Ja bih sada dala riječ gospodinu Čolaku, kako sam rekla, osoba koja ima zaista iskustva, koja bi voljela da podjeli sa nama i lekcije koje su naučene iz ovih prethodnih.

BARIŠA ČOLAK

Hvala vam gospođo Volkner.

Pa prije svega drago mi je da imam priliku progovoriti nekoliko riječi, kako ste već kazali, o ovim iskustvima koje smo imali radeći u ovom povjerenstvu koje je bilo formirano od strane Vijeća ministara. Ali drago mi je da sam evo na ovoj današnjoj konferenciji čuo i uvažene goste, gospodina Švarca Šilinga i njegova promišljanja, kao i uvaženu gospođu, predstavnicu Vijeća Europe.

Mi smo u svom radu zaista imali stanovitih poteškoća i prije svega bili smo zaista hendikepirani kratkoćom vremena s jedne strane, a s druge strane predizborno vrijeme sigurno nije bilo saveznik objektivno govoreći, u našem poslu da tu presudu implementiramo, da napravimo dovoljno kvalitetne amandmane, kako bismo išli prema Parlamentarnoj skupštini BiH. Bilo je tu zaista ogromnih poteškoća, po nekada sam morao i po 3-4 i više puta zakazivati sjednicu i ne odziva i sve skupa, ali mislim da evo vrijeme koje je pred nama ne bi trebalo barem potrošiti na greške koje su nam se dogodile u ovom evo u radu ove komisije, ovog povjerenstva.

Ja ću naravno progovoriti nešto i o samim prijedlozima koji su iznošeni tijekom našeg rada, ali naravno pokušat ću se osvrnuti na neke druge aspekte koje ova presuda implicira i za koju držim da niko ne misli, dakle činjenica je i kad pogledamo, na prvi pogled samo jednostavna, je li, provedba ove presude. Međutim, ona je zaista, ovo je jedan složen posao, odgovoran posao, posao koji zaista zahtijeva maksimalne napore, zaista jednu ogromnu političku volju, po meni prije svega, a naravno i uključivanjem maksimalno uključivanje svih mogućih pomći u stručnom smislu, prije svega dakle kad to kažem onda mislim na domaće eksperte, evo da ni tu ne bi bilo zabune. Naravno, da možemo poslušati i evo što nam kažu drugi, dakle ne samo domaći eksperti, ali mislim da domaći eksperti trebaju tu ipak imati glavnu riječ.

Naime, ako dublje malo proanaliziramo naš Ustav i ovu presudu, onda ćemo vidjeti zaista, iako se ona odnosi samo na dvije institucije, to je Predsjedništvo BiH i Dom naroda BiH, ona, njezina provedba svakako, ja barem tako mislim a mislim da dijelim i vaše razmišljanje, ona će imati dalekosežne posljedice na ustavno pravnu strukturu BiH. Htjeli mi to priznati ili ne, ali mislim da tu činjenicu nikako ne smijemo prešutiti. Ja iskreno želim vjerovati da će učinak ove presude u bitnome opredijeliti promjene Ustava, ali na način da ćemo zadržati, dakle da ćemo ove vrijednosti, na koje nas sud, dakle opominje, dakle vrijednosti jednakosti, nediskriminacije, zaista izdignuti na jednu višu razinu, ali u najmanju ruku mislim da treba sačuvati i vrijednosti koje je ovaj Ustav donio, vrijednosti mira, vrijednosti pomirenja, na ovim prostorima, jer ja mislim da je to ipak temeljna pretpostavka za dalji razvoj našeg društva.

Što hoću kazati? Mislim da ćemo morati napraviti svojevrstan balans između, s jedne strane pojedinačnih prava i s druge strane kolektivnih prava, provodeći ovu presudu, dakle između nacionalnog i građanskog, jer činjenica je, ako proanaliziramo Protokol broj 12., da smo mi samo jedna od 17. država koja je barem u trenutku donošenja presude ratificirala ovaj Protokol. Ja mislim da je barem u jednom dijelu poznato da je tome tako i da je zapravo, čak 30 država odbilo to učiniti i to ilustrira dovoljno kakvi su stavovi pojedinih država u odnosu na ovaj Protokol.

Međutim, što je tu je. Mi, bez obzira koliko smo bili u tom trenutku zreli za potpisivanje takvog Protokola, mi danas imamo tu situaciju od koje ne možemo pobjeći. Naravno, činjenica je da je naš Ustav nastao poslije teških pregovora političkih predstavnika tri konstitutivna naroda Srba, Hrvata i Bošnjaka, naravno pod nadzorom Međunarodne zajednice. I rezultat tih pregovora je kreirana država, koja istini za volju nema baš presedana ili ona je zapravo presedan i nema

takvog oblika koji je poznat u međunarodnom ili ustavnom pravu. Ali, takav Ustav, Dejtonski sporazum je donio mir na ove prostore. To su činjenice. Činjenice su isto tako da je zapravo sama suština i bit tog Dejtonskog sporazuma i našeg Ustava, koji je Aneks broj IV Ustava, da je zapravo, da su te pozicije u državnim organima podijeljene među predstavnicima konstitutivnih naroda.

Sad, čitajući ovu presudu, čitajući izdvojena mišljenja pojedinih sudaca, jednostavno ja se ne mogu oteti dojmu da je ipak nužno ozbiljno intervenirati Ustav BiH, bez obzira koliko mislimo da tome nije tako.

Naime, mora se ova diskriminacija otkloniti u odnosu na apelante i zadatak je sigurno jako složen, evo da se ne ponavljam, a to je udovoljiti presudi a istovremeno, dakle omogućiti da se postigne ili održi jedan čvrst balans koji neće destabilizirati, dakle tako nužno potrebnu ravnotežu koja je potrebna u BiH kako bi BiH dalje se razvijala, dalje funkcionirala i kako bi se brže približavala evropskim i euroatlantskim integracijama.

U našem radu, u ovoj skupini koja je radila prethodno, dakle formiranoj od strane Vijeća ministara, mi smo se pokušavali baviti i konkretnim pitanjima, dakle kako i na koji način, da li ići samo što je moguće, dakle uže zahvatiti Ustav ili možda ići i prema nešto širim promjenama, imajući u vidu zapravo onu Rezoluciju Evropskog Parlamenta, odnosno Rezoluciju 1725 iz 2010. godine, koja je, dakle kome je Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozvala vlasti BiH da ne gubi vrijeme i da pokrene prije općih izbora, u listopadu 2010. godine, ozbiljan institucionalni proces za pripremu, kako se tamo kaže sveobuhvatnog paketa ustavnih amandmana u skladu sa pospremnim obvezama zemlje. Nije tu bilo konseza niti oko ovih pitanja, a znamo da je presuda, pošto je presuda donesena 22. prosinca 2009. godine, dakle ona je tada i postala i konačna, i pokušavali smo, koliko smo god pokušavali raditi, pokušavali smo isto tako izvijestiti mjerodavne institucije Vijeća Evrope, šta radimo. Naravno, nismo se mogli pohvaliti da smo nešto mnogo napravili, ali treba kazati da je evo, diskrecijsko pravo svake države, pa tako i BiH i to će sigurno biti uvaženo od strane Komiteta ministara Vijeća Evrope, da mi sami zapravo odaberemo ustavna rješenja i izmjene Izbornog zakona koje će dovesti do otklanjanja povreda prava koje je sud ustanovio u presudi.

Kažem, do sad ponuđena rješenja od strane stranaka koje su sudjelovale u radu ovog Povjerenstva, nisu zaista imala dovoljan stupanj usuglašenosti koji je potreban za provedbu presude, niti u pogledu, evo izbora samo članova Predsjedništva BiH, jer mi zapravo nismo ni došli do ovog drugog pitanja koje je trebalo razmotriti i predložiti, na koji način da se kategorija, dakle ostalih može kandidirati i naravno biti izabrana u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Iako ja mislim da je ovo drugo pitanje mnogo lakše riješiti, to je barem moje mišljenje, nego samo Predsjedništvo BiH.

Naravno, da bi najbolje rješenje bilo kad bismo mi bili u stanju sjesti, uvažavajući sve naše različitosti, ali i sve naše specifičnosti, i donijeti novi Ustav. Međutim, jasno je da za takav, ja bih rekao poduhvat u ovom trenutku, nema dovoljno ni političke volje, niti usuglašenih stajališta i u ovom trenutku takva, evo ideja koliko god bila plemenita, objektivno nije ostvariva.

Sad ako idemo na najminimalnije zahtjeve, zahvate zapravo, u Ustavu i Izbornom zakonu koji bi omogućio provedbu ove presude, dolazimo do različitih stajališta i dopustite mi da ja iznesem neka koja su bila, dakle razmatrana na samom ovom Povjerenstvu, od toga da je nužno i

dalje zadržati izravan izbor članova Predsjedništva do toga da trebamo ići u neizravan izbor članova Predsjedništva u Parlamentarnoj skupštini BiH. Dakle, to su dva stajališta koja se opet razlikuju, dakle i u okviru ovog prvog je bilo različitih stavova kako to provesti. Jedni su, zapravo pojedine stranke su zagovarale da se i dalje, dakle ide na izbor iz RS-a kao jedne izborne jedinice, a u Federaciji da to budu, da se biraju dva člana do toga da se biraju četiri člana, gdje bi čitava izborna jedinica bila BiH, do jednog prijedloga koji je nekakva kombinacija ova dva rješenja, da se u RS-u ide na izravan izbor, a u Federaciji da se ide s ovim drugim, što samo po sebi, mislim da nije rješenje koje je moguće sprovesti i koje bi u konačnici bilo prihvatljivo.

Naravno i izravan i neizravan izbor imaju svojih prednosti i nedostataka, ali ja ću, evo biti slobodan kazati za ono za šta sam se ja zalagao, mislio sam da je neizravan izbor mnogo bolje rješenje koje bi omogućio i ostalima, dakle da imaju mogućnost kandidirati se za članove Predsjedništva BiH kroz Parlamentarnu skupštinu BiH, ali na način da se prethodno utvrde minimalne kvote u Zastupničkom domu, dakle onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda. Naravno, da bi te kvote trebalo u Zastupničkom domu predvidjeti i za konstitutivne narode. Izbor bi se vršio, dakle kroz oba Doma Parlamentarne skupštine, ali evo da ne idemo sad u pojedinosti.

Ovo drugo pitanje izbora, dakle izaslanika za Dom naroda iz reda ostalih, mislim da je mnogo lakše riješiti, tako na način da se iz Federacije dakle predlažu 2/3, iz RS-a 1/3, što znači da bi najmanje 2, je li, bila iz Federacije, jedan iz RS-a. Naravno da su tu različite opcije otvorene. Ali kažem, mislim po mom sudu, da je lakše riješiti ovo drugo pitanje.

Sad, ono što bi po mom sudu bilo zaista nužno učiniti, a što je predmetom provedbe ove presude ili je usko vezano sa ovom presudom, mislim da bi trebalo, evo povećati broj zastupnika u Zastupničkom domu, pa i u Domu naroda kako bi se došlo do toga da jedan te isti član Parlamenta nije istovremeno u više povjerenstava. I to bi dalo jedan novi kvalitet i ja vjerujem, mnogo veću prohodnost zakona kroz Parlamentarnu skupštinu BiH, jer pred nama su zaista ogromni izazovi u smislu prihvaćanja Evropskog zakonodavstva, odnosno pravnih stečevina EU.

Ono što bih dalje, po mom sudu, trebalo napraviti, a što bi u svakom slučaju osiguralo provedbu ove presude, ali jednako tako i postojanje nužne nacionalne ravnoteže u obnašanju vlasti u smislu onemogućavanja vladavine većine nad manjinom, bar kad su u pitanju pravila za izbor izaslanika za Dom naroda u Parlamentu Federacije BiH, mislim da bi i tu trebalo doći do određenih korekcija, bez obzira što mi neko sad može prigovoriti da to nije izravno zadaća ovog Povjerenstva. Zašto je tome tako? Naprosto imajući u vidu činjenicu da se domovi naroda formiraju iz entitetskih parlamenata, u tom kontekstu mislim da je sadašnje stanje potpuno neodrživo i mislim da nije, da to uvidamo svi da ovakav način izbora, i člana Predsjedništva koji je do sada bio, omogućava zapravo većini da ima mogućnost izabrati više članova Predsjedništva, a onaj narod koji je manjinski zastupljen, zapravo nema nikakve šanse u tom pogledu. A i tako je i sa Domom naroda. Imate situaciju da Dom naroda se bira na način kako se bira, pa onda većinske županije sa većinskim narodom, u ovom konkretnom slučaju to se desilo i sada, zapravo imaju mogućnost da izaberu izaslanike, ne samo svoje izaslanike u Dom naroda nego izaslanike drugog naroda. Mislim da to treba otkloniti. I ono što bi, po mom sudu o čemu bi trebalo voditi računa, mislim da oko pitanja zaštite vitalnog nacionalnog interesa u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH treba itekako povesti računa. Mislim da sadašnji mehanizam nije ni približno djelotvoran, jer ne smije nam se dešavati da, zapravo neki zakoni ili neka odluka, prije svega mislim na zakon, može proći na način da zapravo predstavnici jednog naroda u izvršnoj i

zakonodavnoj vlasti, pa evo i u Ustavnom sudu koji na određen način treba biti korektiv i zakondavne i izvršne i sudbene vlasti i glasaju na jedan način, a da zapravo to u konačnici nema nikakvog učinka.

Ovo su moja iskrena razmišljanja, ja sam ih htjeo iznijeti i podijeliti s vama. Naravno da ovo sve nije jednostavno. Naravno da ovo zahtijeva zaista mnogo upornosti, mnogo želje i mnogo prije svega političke volje, ali i stručnosti. Ali ja mislim da smo, evo ove godine nešto zreliji i pametniji u odnosu na razdoblje koje je iza nas i ja jednostavno želim ovom Povjerenstvu poželjeti sve najbolje. I vjerujem da se ova, da se dakle implementacija ove presude može provesti u dogledno vrijeme. Iskreno mislim da vrijeme, ako sam dobro shvatio, do, je li to do nove godine bilo planirano gospodine Džaferoviću.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Do konca Nove godine.

BARIŠA ČOLAK

Do konca Nove godine, po mom sudu, mislim da su rokovi preoptimistično postavljeni, jer ipak je ovo iznimno, iznimno ozbiljan posao.

Hvala vam lijepo.

SABINE WOLKNER

Hvala puno gospodine ministre Čolak, hvala Vam na iznesenom mišljenju glede ovog vremenskog okvira. Ja sam malo promijenila listu govornika, pretpostavljam da se predsjedavajući neće ljuti. Ja sam zaista željela čuti šta misli gospodin ministar Čolak, vezano za rad i iskustva ove prethodno uspostavljene grupe i njegova razmišljanja glede implementacije presude, sada uz ovo novo uspostavljeno povjerenstvo.

A sada ću dati riječ gospodinu Šefiku Džaferoviću, a nakon njega gospodinu Krstanu Simiću, koji će se koncentrirati, naravno na ono što jeste njihovo mišljenje i šta je važno uraditi po pitanju presude, ako žele iznijeti njihove refleksije na ono što je rekao gospodin Švarc Šiling, a onda bismo time zaključili obraćanje naših kanalista čime bismo dali i prostora da predstavnici, ovdje prisutnih klubova poslanika, iznesu i svoje mišljenje i mišljenje stranaka koje predstavljaju.

Gospodine Džaferović, Vi ste prvi sada. Izvolite.

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Hvala Vam lijepo, poštovane dame i gospodo.

Ovo je tema o kojoj se može nadugo i naširoko govoriti, ali evo ja ću pokušati da u svom izlaganju ispoštujem naslov ovog Panela, a on je mandat i ciljevi Privremene zajedničke komisije oba doma Parlamentarne skupštine BiH za izvršenje presude Sejdić i Finci. Doduše, kada pogledate i sam naslov, onda nije moguće a ne govoriti o formi, a i o sadržaju rada ove komisije, mandat i ciljevi zapravo obuhvataju i jedno i drugo.

Mislim da je gospodin Šiling u svom izlaganju pokrenuo nekoliko vrlo važnih pitanja kada je po srijedi rad ove Privremene zajedničke komisije i pravo da vam kažem, ja ne mogu nikako a da se ne složim sa tim zaključcima, posebno sa nekim od tih zaključaka, bivajući svjestan, nadam se kao i svi mi ovdje prisutni, prvog zaključka koji je izrečen u diskusiji gospodina Šilinga, to je da ova Komisija i ovaj Parlament sada imaju visoku odgovornost za deblokadu puta BiH prema EU. Ovo nikako ne smijemo zaboraviti i mislim da je to jedna velika istina s kojom će se u svom radu morati i ova komisija, a i Parlament susresti.

Kada je u pitanju sama Komisija, ja sam i ove proceduralne stvari koje se tiču Komisije, ja sam o tome već nešto govorio u uvodnom izlaganju, ja osobno mislim da je ovaj Zaključak koji je iz Doma naroda došao u Predstavnički dom mogao biti i sretnije formuliran. Ima tu nekoliko stvari koje su problem, one su identificirane. Poseban je problem načina odlučivanja, poseban je problem vremenskog okvira i poseban je problem učesnika. Ali, ne želeći da se gubi dodatno vrijeme, jer BiH nema vremena za implementaciju ove presude, svo vrijeme je potrošeno, mi smo se opredijelili u Predstavničkom domu da usvojimo taj Zaključak i onda da probamo nešto putem sugestije, radnog zaključka Predstavničkog doma, uticati na ovu Komisiju, kako bi Komisija mogla što prije početi sa radom i kako bi ove manjkavosti, eventualno otklanjale u samom hodu.

Kada je u pitanju način odlučivanja kao prvo problematično pitanje, može se konstatovati da je u ovom Zaključku postavljen takav način odlučivanja koji, ako bi ga neko htio tumačiti na svoj način, strožiji od načina i procedure usvajanja amandmana na Ustav u Parlamentarnoj skupštini BiH. Mislim to je samo po sebi nešto što, po mom dakle mišljenju, nije logično, ali to stoji. Jer ovdje piše da se sve odluke Privremene komisije donose konsezusom svih članova. Mi smo, kažem, usvojili ovo i ovo je Odluka Parlamentarne skupštine BiH, ali ima i Zaključak Predstavničkog doma koji kaže da, ukoliko se ne postigne konsezus, ali se postigne dogovor Ustavom BiH propisanih većina u jednom i u drugom Domu, to znači dvotrećinska većina u Predstavničkom domu i odgovarajuća većina u Domu naroda, oko amandmana na Ustav BiH, da onda ne može biti smetnja to što eventualno jedan ili dva, ili ne znam ni ja, ne želi da to ide u proceduru, dakle postoji obaveza da se takvi amandmani dostave u parlamentarnu proceduru.

Mi smo se sa ovim pitanjem, evo susreli, dakle pitanjem načina odlučivanja, evo odmah sad u samom startu. U pauzi ove Konferencije mi smo konstituirali radnu grupu, izabrani su predsjedavajući, zamjenici predsjedavajućeg ove radne grupe. Ali prvo pitanje je bilo kako postupiti u slučaju kada jedan član grupe ili Komisije privremene nije prisutan. Jedan od 13 članova nije bio prisutan i onda je Radna grupa donijela odluku da se to odnosi na onu većinu koja je, dakle prisutna i oni su donijeli sve potrebne odluke koje je bilo potrebno donijeti. Tako da bi se ja složio sa drugom tezom gospodina Šilinga, da kada je način odlučivanja u ovoj Komisiji, povedemo računa o tzv. suštinskim i o tzv. formalnim pitanjima, da kada su suštinska pitanja po srijedi, da je onda zaista potreban konsezus, a kada su ova formalna pitanja po srijedi, da to ne bi trebalo da bude smetnja za rad ove radne grupe.

Ovo je, evo dakle na prvom praktičnom pitanju, jednoglasno odlučila i ova Interresorna radna grupa, o nekim pitanjima da se odlučuje dvotrećinskom većinom. Mislim da su to sasvim korektna i dobronamjerne sugestije koje smo čuli i u izlaganju gospodina Šilinga.

Radna grupa je svjesna da je, odnosno Privremena zajednička komisija oba doma, da ih nazivamo onako kako se ona zove u svom Zaključku za provođenje presude, je svjesna

odgovornosti koja se nalazi sada na njenim leđima i na leđima Parlamentarne skupštine BiH. Mi smo već tragali za terminima, predlagali smo da to bude sutra, a onda u ponedjeljak i evo dogovorili smo se da Komisija nastavi sa radom u 10,00 sati u utorak iduće sedmice, da onda srijeda ostane rezervisan dan za rad Komisije i četvrtak da se raspravlja o načinu rada ove Komisije.

Rad ove Komisije će biti prioritet u odnosu na sve druge komisije Parlamenta. I jedini prioritet koji je po snazi veći od rada ove Komisije u ovom trenutku, prema našem stavu i prema našem mišljenju, su sjednice domova Parlamentarne skupštine BiH.

Sljedeća grupa pitanja, koja je opet proceduralne naravi, ali naravno ne samo proceduralne nego i suštinske naravi, je pitanje ovih rokova. Ja spadam u red onih koji smatraju da se mi trebamo potruditi da mi sve, svi znamo kada je u pitanju ova presuda. Vjerujte mi da je to sve dobro izanalizirano i svi sve dobro znaju, pitanje je samo dogovora i volje. Ukoliko bude dobre volje za dogovorom, mislim da ovi rokovi možda ne budu ni preambiciozni. Ukoliko bi se dogodilo da se u prvih nekoliko dana ili 15-tak dana rada Komisije procijeni da su rokovi preambiciozno postavljeni, onda smatram takođe da je ispravna sugestija da o tome obavijestimo Parlament i da tražimo produženje tih rokova. To je u svakom slučaju bolje rješenje nego da smo u Predstavničkom domu odma sa Domom naroda konfrontirali stavove, vraćali Domu naroda, Dom naroda se izjašnjavao o onome o čemu treba da se izjasni, pa kasnije usaglašavao sa Predstavničkim domom ili Predstavnički dom sa Domom naroda. Ja mislim da je ovo mnogo bolji metod da mi u međuvremenu radimo, a da ove stvari koje bi eventualno se pojavile kao neusaglašene i kao sporne, usaglašavamo sa oba doma Parlamentarne skupštine BiH.

Sljedeće pitanje je pitanje učesnika. Dakle, ova presuda je došla u slučaju, dakle nakon što je Evropski sud za ljudska prava rješavao slučaj Sejdić i Finci protiv BiH. I ja razumijem gospodina Fincija kada on elaborira ovo protiv BiH. Niste Vi protiv BiH, ni Vi ni gospodin Sejdić, to je svima u BiH poznato, Vi ste protiv anomalija u BiH i Vi ste tužili anomalije koje su prisutne u Ustavu BiH. Dakle, tužili ste diskriminaciju prisutnu u Ustavu BiH. Ali tako je to jednostavno, u sudskom žargonu, u sudskoj praksi, pa je to tom logikom i tim slijedom zapisano i u nazivu ove Konferencije. To je zapravo suština i svi mi to tako razumijemo. Ja sam Vam osobno zahvalan što ste, a i ogromna većina građana BiH, se upustili u ovu proceduru, i evo povodom tog slučaju smo došli dakle u poziciju da otklanjamo elemente diskriminacije iz ustavnog sistema BiH.

Ja zbog toga smatram da je potrebno da u ovoj radnoj grupi svoje učešće uzmu i predstavnici nacionalnih manjina. To je dakle bila ideja i o tome sam govorio nešto u prethodnom Panelu, ali nije se moglo više postići kod takvog stanja stvari kakvo je bilo. Danas je potpisan, bit će potpisan zapravo poziv za sjednicu u utorak u 10,00 sati i predstavnici nacionalnih manjina, predstavnik Vijeća nacionalnih manjina će biti pozvan na taj sastanak na osnovu ovog Zaključka i protiv toga nema niko ništa, vjerujte u cijeloj ovoj Komisiji, koliko sam ja mogao da vidim.

Oko učešća i načina rada, o tome ćemo se dogovorati na samoj sjednici. O tome niko od nas ne može ništa konkretno govoriti. O tome će odluku donijeti sama Komisija na sjednici u utorak u 10,00 sati. Toliko kada su u pitanju ove proceduralne stvari povezane i sa samom suštinom.

A sada da kažem nekoliko rečenica oko toga šta ja mislim, šta znači implementacija ove presude. Ima raznih mišljenja, raznih teorija, različitih stavova. Gospodin Čolak je iznio neka od njih. A danas smo mogli da čujemo u ovom glavnom izlaganju današnje Konferencije, mislim da je, neka se niko ne ljuti, ali glavno izlaganje je ovo izlaganje koje je podnio gospodin Šiling, možemo ga zapravo nazvati centralnim izlaganjem, tako, to bi bilo najkorektnije i radi Meri En i radi svih nas koji ćemo učestvovati ovdje, ali ovo jeste centralno izlaganje. Ima jedna rečenica koja zapravo odslikava suštinu. Ovu presudu treba implementirati tako da se ne traži ništa više od onoga što je navedeno u presudi, a i da se ne traži ni ništa manje od onoga što je navedeno u presudi. I mislim da je odgovor na ovo pitanje, šta je to što nije više i šta je to što nije manje ili jeste manje, zapravo odgovor na suštinsko pitanje.

Politička stranka kojoj ja pripadam ima svoj stav oko ovoga i mi ćemo o tome govoriti u nastavku. Predstavnik našeg Kluba će o tome govoriti šta mi mislimo. A ja ću vam samo pokazati na jednom primjeru na kojem su zapravo zapeli ovi razgovori u prošloj komisiji o kojoj je govorio gospodin Čolak. Šta to zapravo znači i koliko je ovo isprepletena materija? Ja se slažem potpuno sa gospodinom Čolakom da ovo nije jednostavna stvar i da je teško ovo posmatrati izolovano jedno od drugog. Možemo mi ići i linijom pa kazati, promijet ćemo dvije riječi kada je u pitanju izbor članova Predsjedništva, zna se koje su to dvije riječi. To svi znaju. I dodat ćemo Klub ostalih ovamo u Domu naroda, ovako kako je govorio Bariša Čolak, u Ustav i da to smatramo implementacijom. Ja, kada pročitam ovu presudu, onda se nikako ne mogu oteti dojmu da to nije baš tako i da je to nešto mnogo, mnogo zahtjevnije. Jer presuda kaže u jednom svom dijelu - ako je možda i bilo opravdano '95. godine kad se zaustavljao rat i uspostavljao mir, da bi se napravio međuetnički balans u BiH, napraviti diskriminaciju, od prilike tako govori presuda. Ako je to možda radi ovih ciljeva, radi viših ciljeva, možda i bio razlog, možda bi bilo i opravdano, danas to 15 godina nakon Dejtona sigurno više nije slučaj. Mora se osigurati ravnopravnost svima na cijeloj teritoriji BiH, svim građanima BiH i niko ne može biti diskriminiran.

Ustavni sud BiH je tri puta postupao u ovakvim i sličnim situacijama. Dva puta je Ustavni sud BiH zauzimao stav da on ne može ispitivati usklađenost Ustava BiH sa Evropskom konvencijom, i tako je završavao. A u jednom slučaju, i to je nova praksa a nju je potvrdio i Evropski sud za ljudska prava u Strazburu ovom presudom, je Ustavni sud kazao da može da to radi. I onda je to Ustavni sud uradio suprotno, naš Ustavni sud, suprotno ovome što je uradio Evropski sud za ljudska prava, jer naš sud, Ustavni sud je, dakle zauzeo stav da on može da to ispituje, ali opravdano je to, od prilike, ja sada parafraziram da se niko ne ljuti, to je jednostavno to. Evropski sud za ljudska prava je kazao da to nije to i da se mora promijeniti praksa u BiH.

I samo još jedna stvar. Kada smo pokušali da uredimo način izbora, samo dakle Predsjedništvo je BiH tema, i samo je jedan segment iz Predsjedništva BiH u pitanju, to je način izbora. Otvorili smo dakle to pitanje, način izbora, i pravo da vam kažem, ja spadam u red onih koji smatraju da ne bi trebalo biti problematično da bi se otklonilo sve ovo što danas imamo, je li, kao problem, da Predsjedništvo bude birano, ne direktno nego da bude birano indirektno, dakle posredno. Ja smatram da je to u redu, mislim da je to korektno, ali ima čitav paket koji ide sa tim.

Kada smo ušli u to pitanje vidjeli smo zapravo da nije moguće razmatrati samo jedno pitanje povodom Predsjedništva, a da se ne otvore druga pitanja. Jer, ako hoćete i ako hoćemo da imamo indirektan izbor članova Predsjedništva, onda to pretpostavlja šefa države koji nema

snagu kojeg ima šef države koji se direktno bira. Ako uđete u to, vidite onda da je nadležnost ili kompetencije organa, dakle šefa države, da su vezane sa načinom izbora. Ako otvorite dakle to pitanje onda ćete doći u situaciju da raspravljate ukupnu poziciju Predsjedništva BiH i to do te mjere da razmatrate ukupnu poziciju, recimo političkog i pravnog sistema BiH. Mi danas imamo sistem koji zapravo predstavlja predsjedničko-parlamentarni sistem. Predsjedništvo BiH je po Ustavu šef izvršne vlasti. Vijeće ministara je praktično, praktično po Ustavu, praktično, po Ustavu organ Predsjedništva BiH. Tako se to može iščitati iz Ustava BiH. Ako promijenite ovo, vi ćete doći u poziciju da u BiH postoji, dakle čisti parlamentarni sistem i onda to vuče za sobom masu drugih stvari o kojima je na svoj način govorio gospodin Šiling kada je kazao, ni manje ni više, ali to će svakako zahtijevati da se pretresu sve odredbe Ustava BiH, jer Ustav BiH nije neka rafa iz koje se može nešto uzeti ili dodati i da se to ništa ne promijeni. Šta god da se uzme ili doda iz te cjeline, stvari se moraju ukomponovati da to funkcioniра. Dakle ja sam, a onda smo naravno došli do rasprave oko nadležnosti, dakle sljedeća stvar su nadležnosti, tako da, ja sam samo na ovom primjeru Predsjedništva pokazao koliko je ovo, dakle složen i zahtjevan proces.

No, unatoč svemu ovome o čemu sam ja govorio, ja mislim da ćemo mi, želim dakle da vjerujem, da ćemo odgovoriti ovom zadatku, ovom poslu. Mislim da, kada je naš rad u pitanju, da u rad treba uključiti i nevladin sektor, da u rad, dakle osim Vijeća nacionalnih manjina, i nevladin sektor. Ja mislim da u rad, diskusiju, dakle trebat će uključiti eksperte, kako iz BiH tako i van BiH. Ja mislim da treba uključiti i Venecijansku komisiju. Jer, nemojte zaboraviti da je presuda Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić i Finci protiv BiH je fundirana na izvještaju Venecijanske komisije o ustavnoj situaciji u BiH iz marta mjeseca 2005. godine. 80% te presude je zapravo utemeljeno na tom izvještaju.

Evo ja sam imao toliko za ovaj dio. Kažem, o ovome se može nadugo i naširoko govoriti. Evo za ovaj uvodni dio toliko, hvala vam.

SABINE WOLKNER

Hvala Vama gospodine Džaferoviću.

Ja mislim da iz Vaše prezentacije je potpuno jasno da su već urađene određene pripreme vezano i za ovaj vremenski okvir i sigurna sam, a to potvrđuju i Vaši komentari, da nije čista koincidencija to što ste Vi napravili ovakav tajming, da se nađe rješenje za implementaciju presude po pitanju predmeta Sejdić i Finci protiv BiH.

A sada dajem riječ gospodinu Krstanu Simiću koji je predsjedavajući Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, s obzirom da smo sada uspostavili jedno zajedničko tijelo iz oba Doma Parlamenta. Voljela bih čuti Vaše refleksije na ovo pitanje vremenskog okvira zadatog, također iskustva vezanog za rad prethodnog tijela koje je uspostavilo Vijeće ministara. Šta čekujete od budućeg rada ovoga novouspostavljenog tijela i šta mislite o uključivanju predstavnika, konkretno nacionalnih manjina, građanskog društva i ostalih u rad ovoga Povjerenstva?

Gospodine Simiću izvolite.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala.

Prije svega moram poći od one konstatacije koju su iznijeli svi da se radi o zaista odgovornom poslu i poslu koji je u jučerašnjem izvještaju predstavljeno kao drugi minusni zadatak BiH na svom putu uspostave demokratije, vladavine prava i priključenja Evropi. Znači, prvi zadatak gdje smo pali je izbor Savjeta ministara, a drugi gdje smo pali je upravo ova presuda i odsustvo njene implementacije.

Znači, svi dijelimo odgovornost da se ovo mora i treba uraditi, pa čak pokušati u ovom roku koji je zaista relativno kratak, obzirom da u narednom periodu očekujemo i formiranje Savjeta ministara i dodatne aktivnosti koje će ljude okupiti da rade po cijeli dan, ali smo danas zaključili da je, sem sjednica domova, ovo prvi i najvažniji zadatak. Ukoliko trebamo negdje odsustvovati da to ne bude sa ove Komisije, nego da budemo odsutni na nekim drugim poslovima i zadacima.

Što se tiče pristupa rješenju ovog problema, mi smo imali jedno iskustvo i gospodin ministar je vrlo lijepo iznio i dileme, a bogami i one stubove na koje smo se nasukivali. Sad je pitanje da li trebamo ponovo ići na ista pitanja u kojima nismo ostvarili saglasnost ili trebamo se okrenuti jednom novom konceptu, jednom novom promišljanju kako doći do rezultata. Mislim da ovdje ova Komisija treba koristiti sve što je do sada urađeno, koristiti sva saznanja i znanja, pa čak ja koristim priliku da pozovem i ljude koji se bave ovom materijom, da slobodno dostave svoje viđenje kao što je dostavio sada i gospodin Mile Kudić. Naravno da ćemo ovaj tekst pažljivo pročitati i proučiti i vidjeti da li on sadrži elemente koji nam mogu pomoći da nađemo rješenje.

Oko uključivanja pripadnika nacionalnih manjina tu nema nikakve dileme. Da su neophodni, da su potrebni, da su korisni, već na prvom sastanku, to ćemo uraditi. Jedan novinar mi je postavio pitanje, kakva je svrha njihovog uključivanja ako u odluci nisu u mogućnosti da glasaju. Velika je uloga, jer ukoliko smo ozbiljni a držim da ovaj put jesmo, je da čujemo stavove, da čujemo mišljenja, da čujemo sugestije i da naravno kao razumni ljudi te sugestije uobzirimo, jer razuman čovjek se upravo razlikuje po tome što ga razum vodi ka rješavanju određenog problema. Ne vidim ja tu neki veliki problem vezano za, da li ima se formalno pravno glasati ili se nema formalno pravno glasati. Ovdje je daleko važnija volja i daleko će biti važniji odnos članova Komisije prema nacionalnim manjinama, njihovim predstavnicima i mogućnosti da se o tome raspravlja i da oni zaista budu jedan, ja bih rekao, kreativni dio koji će nuditi rješenja, koji ćemo mi naravno opet posmatrati kroz odredbe Ustava.

Ono što je meni ovdje vrlo važno i na čemu ću insistirati, i stoga neću iznositi svoja lična stanovišta kako bih ja riješio koji problem. Naravno, što gospodin Džaferović reče, presuda je čitana nekoliko puta i svaki put kad je čitate imate osjećaj da je nova. I zato pomalo zamjeram gospodinu Praštalu, a znamo se pa neće zamjeriti, da su ono olake kvalifikacije, ova presuda jedno vrlo ozbiljno, ozbiljno štivo da bi je i u figurativnom smislu poredili sa rješavanjem za pola sata. Preozbiljno je to i ovdje je poruka onim koji žele da uzmu učešće u ovom poslu, da ga uzmu zaista na jedan ozbiljan način.

Ono što je po meni u ovom momentu ključno, govorim o početku rada ove Komisije, da ova Komisija, definiše svoj zadatak, jasno ga omeđi, jasno postavi taj zadatak i da se kreće u

okviru tog zadatka. Nama je i mandat da stvorimo uslove za implementaciju presude. Kako ćemo to uraditi polazeći od tog principa, koje su već dva puta ponovili u prethodnom svom izlaganju gospodin Šiling, a potom i Džaferović, ni manje ni više. Ja to modifikujem pa kažem, ni više. Jer manje ne može biti, jer ako smo manje uradili nismo implementirali presudu. Znači, moramo presudu posmatrati da ona mora ispuniti standarde koji su u njoj, ali ne ići dalje i više od nje. Ne dijelim ja mišljenje da nema pitanja koja treba rješavati, koja i proizilaze u svom značaju, društvene okolnosti u kojim živimo, ali mislim da ni otvarati, na implementaciji ove presude, predstavlja jednu određenu opasnost. A tu opasnost, da ne dođemo do saglasnosti ili da se figurativno izrazim, da se posvađamo oko nekih stvari koje su izvan zadatka i da srušimo zadatak. Primarni cilj nam je zadatak i zadatak moramo izvršiti.

Slažem se ja da ova presuda sadrži i drugih poruka. Ali sadrži i jednu strašnu poruku u izdvojenom mišljenju sudije Bonela. Meni to izdvojeno mišljenje odzvanja da jedan sudija, vrlo, vrlo iskusan, šalje poruku i o opasnostima koje ovo društvo ima i danas. Znači, ovo društvo mora u svakom momentu naći način da izbjegne te zamke i te opasnosti koje nosi to društvo. Upravo je o tome govorio i gospodin Čolak. I već sam čuo, npr. u hodnicima, zato sam malo i zakasnio jer su novinari tražili komentare, da već stižu nagovještaji, bit će traženo ovo, bit će traženo ono, bit će traženo. I zato bih zamlio i članove Komisije i predstavnike političkih partija da sačekaju da Komisija odredi svoj zadatak, pa da onda u okviru zadatka čujemo stavove i članova Komisije, da sa zadacima budu upoznati i predstavnici nacionalnih manjina, da sa zadacima budu upoznata i lica koja budu pozivana. Naravno da pametan čovjek uvijek traži saradnike. Pametan čovjek traži savjetnike. Naši narodi kažu, dvoje uvijek više zna od jednog. Naravno da ću i ja konsultovati i zatražiti mišljenje nekog od iskusnih profesora ustavnog prava. Jer najopasnija je zamka - sve znamo. Ne znamo. Pogotovo na ovako suptilnim pitanjima. I stoga ja neću iznositi svoj stav koji će biti moj stav.

Međutim, ono što bih ja želio da ostvarimo kroz rad ove Komisije, je da ukoliko ne budemo u mogućnosti da ispoštujemo tajming koji je zaista preambiciozan, da kroz promjene tog tajminga, naravno to ne možemo odlučiti ni gospodin Šefik, ni ja, ni gospođa Krišto, ni ostali članovi, o tome moraju odlučiti domovi, da ćemo morati dati domovima argumente, ukoliko to bude trebalo, da se uradi. Ja u tom pravcu bi volio da imamo mogućnost u načinu odlučivanja i jednu novost. A ta novost je u tome, da kao zvanični prijedlog prema domovima, ide onaj koji dobije većinu članova, a da ne uskratimo pravo svakom članu Komisije, da kao gospodin Kudić uputi svoje mišljenje kako to treba riješiti.

Zašto ovo želim? Želim iz dva razloga. Prvi razlog, prošlo iskustvo nas je dovelo do pat pozicije da domovi nisu ni imali priliku da se sretnu sa radnim materijalom. Ipak su oni ti koji odlučuju. Ipak su ti ljudi koji će i naš rad vrednovati i naš rad procjenjivati. Ako u polaznoj osnovi imamo prijedlog većine, sasvim je dovoljno da domovi dobiju osnovu o kojoj će oni raspravljati. Naravno, da i kad dođu pojedinačni stavovi, da je to jedna materija koja daje mogućnost da se poslanici ili delegati upoznaju s tim i da stvore jednu jaču masu da dođemo do rješenja. Bojim se, ovdje ću javno reći, ukoliko ovim mehanizmom glasanja ne dođemo da se pojavi ovakav ili onakav prijedlog pred Parlamentarnu skupštinu, nismo uradili ništa. Ništa nismo uradili, samo smo potvrdili da i dalje postoji ono isto stanje da se ni oko čega ne možemo dogovoriti i da ništa ne možemo proslijediti.

Ima i drugi razlog zbog čega mislim da bi ovo bilo dobro. Mislim da bi bilo dobro zbog BiH javnosti. Parlamentarne skupštine sve prenose, prate ih mediji, materijali koji dođu u

Parlament bili bi dostupni i medijima i nauci i nacionalnim majinama, da se na izvjestan način vidi i stav pojedinaca, pojedinih političkih opcija u odnosu na ovo pitanje. Stoga smatram da ćemo morati pokušati naći način da redefinišemo pristup načinu prijedloga i da stvorimo uslove da Parlamentarna skupština mora imati na svom dnevnom redu radni materijal. Radni materijal koji će biti osnova. Ako dođemo do takvog radnog materijala u Parlamentu, budite sigurni da ćemo tada moći otvoriti raspravu sa većim brojem ljudi, otvoriti raspravu sa pitanjima šta je prihvatljivo, šta nije prihvatljivo, jer ja sam ovdje siguran da je ovo proces. I ako ne dođe do Parlamenta, mislim da nismo uspjeli. Jednostavno, već samim tim, smo doživjeli novi debakl i opet ćemo doživjeti ono što nam je poručio, na jedan malo provokativan način i gospodin Sejdić. Mislim da u tom pravcu moramo imati pristup. Nisam pobornik pozivanja Venecijanske komisije. Sad ću reći zašto. Upravo naša rješenja će biti predmet procjene Evropske zajednice kroz analize i ocjene Venecijanske komisije. Ima dva razloga što mislim da to ne treba. Prvo, mi to moramo uraditi sami. Drugo, Venecijanska komisija će sigurno biti ta koja će na kraju dati nekakav svoj sud kada Evropa bude procjenjivala i ocjenjivala, jesmo li ostvarili svoj cilj ili nismo.

Drugo, ukoliko se pojavi Venecijanska komisija onda bojim se da to destabilizuje odnose ljudi koji rade u komisiji. U kom smislu? Ukoliko dođe do nekog mišljenja Venecijanske komisije, a ono je povoljno za jedne a nepovoljno za druge ili obrnuto, imat ćete jednu snažnu argumentaciju, tako je rekla Venecijanska komisija. Naravno da ja kao čovjek koji se bavi ovom strukom, pratim rad Venecijanske komisije, cijenim njihove stavove i njihove odluke, ali moram podsjetiti, odnos na tu Venecijansku komisiju je različit. Izvještaj Venecijanske komisije je uz Zaključak koji je iznio oko pitanja diskriminacije i rekao jedan vrlo ozbiljan, odnosno centralni stav je bio o stanju Federacije. Da je Federacija osnovni element po svom ustavno pravnom uređenju ... faktor. Da li je iko uzeo taj stav Venecijanske komisije u Federaciji i rekao, idemo sad ispuniti ocjene, stavove Venecijanske komisije. Ne možemo ni Venecijansku komisiju posmatrati kad je u svom stavu, kad afirmiše jedan stav koji nekom odgovara, mi moramo ovdje imati jasan stav vladavine prava. I stoga mislim da ćemo već, ukoliko budemo imali jasne zadatke i stali iza tih zadataka, doći do rješenja.

Ukoliko budemo tražili šansu u činjenici da, ja se slažem s gospodinom Džaferovićem, ova odluka bi mogla u svojoj osnovi predstavljati potpunu reformu Ustava. Nema nikakve dileme. Odmah ga pitam i odgovaram, ne u ime sebe već u ime javnosti, da je to apsolutno nemoguće. Da istog momenta dolazimo u sukob sa onom tezom koju je iznio gospodin Švarc Šiling, ništa više. A to više, ako ostvarimo to do više, to je krupan temelj za budući iskorak. Ne možemo riješiti neka druga pitanja koja nisu, mislim da smo padali i u prošlom sazivu na takvom pristupu. Jednostavno od toga, ukoliko definišemo jasno zadatak i ukoliko stanemo iza tog zadatka, mislim da ćemo tada imati šansu za uspjeh. Ja i dalje vjerujem da hoćemo. Evo vidjeli ste i danas da postoji jedna pozitivna klima i ovdje u ovoj sali, postojala je na Komisiji, postoji opredijeljenost ljudi da rade, ali moramo u tom pravcu zaista biti realni, objektivni i sagledati ono dokle možemo dobaciti. Lijepo je biti Husein Bold, ali jedan je u svijetu.

Hvala i nadam se da ćete biti zadovoljni našim radom.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala najljepša predsjedavajući .. na ovako preciznoj prezentaciji. Mislim da ono što ste rekli na samom početku je ono što bi trebalo biti predmet diskusije našeg auditorijuma koji je

najbolji način ili najbolji zaključak implementacije presude ili pripreme samih amandmana ili za implementaciju presude prikazano da se ne bi trebali samo fokusirati na ... sadržaja izbore, Izborni zakon ... i sama struktura, priprema i definicija onoga što je zadatak komisije ... su ključni po mom skromnom mišljenju nakon slušanja ... prezentacije, smatram da već postoji priprema za ovaj zadatak i ne idemo sada u neku nepoznatu budućnost jer već postoji određena priprema i konstruiran i strukturiran pristup tome kako riješiti problem. Naravno ovo nije garancija ali bar bi zaključiti da nam to pokazuje da postoji prilika da se zadatak zadovolji.

Ali ja bih sada željela pozvati naše našu publiku da nam komentira o tome kako i kako implementirati radni pristup komisije i ja mislim da je jako puno političara, parlamentaraca prisutno Ja žena, dati riječ ženi, gospođi Aleksandri Pandurović i Borjani Krišto iz Doma naroda, možda biste vi željeli reći nešto i dati kratko mišljenje o tome šta je do sada rečeno. Mislim da je vrlo bitno da vi uključite i podjelite vaše mišljenje sa nama a zatim bi Saša Magazinović pozvala da kako bi se preporučio gospodin Simić. Evo, ja sam samo rekao ... vidim jako puno zainteresiranih osoba koje žele komentirati.

Ali evo da počnem možda sa prvim redom da vidim, tri već osobe koje su zainteresirane, pa da vidimo samo ko će prvi reći nešto u vezi ove teme.

ISMETA DERVOZ

Možda upravo ja koju ste preskočili.

Poštovanje, srdačno Vas pozdravljam i zahvaljujem, ali mislim da je to možda i logično jer ja pripadam novoj političkoj opciji koja je novodošla u Parlament BiH i možda do sada nismo svojim neradom i nečinjenjem zavrijedili toliko Vašu pažnju da nas primijetite i upamtite, ali se zato nadamo da ćemo konstruktivnim doprinosom ovome procesu u kojem sudjelujemo od prošlih oktobarskih izbora, priskrbiti za sebe konstruktivno mjesto u zbivanjima u BiH.

Dakle, pozdravljam njegovu ekscelenciju, sve uvažene kolege i izražavam svoje zadovoljstvo da kao članica Kluba zastupnika Saveza za bolju budućnost mogu kazati da mi podržavamo atmosferu koju vjerujemo da naziremo u ovom trenutku, u ovoj komisiji i u parlamentarnim domovima Skupštine BiH, a to je želja da se određeni procesi pokrenu s mjesta i da se deblokiraju. To su osim toga bile i naznake koje smo mi imali u izbornoj kampanji u kojoj smo se po prvi puta kandidirali i uspjeli plasirati na sve nivoe vlasti u BiH. Gospodin Džaferović je rekao da mi ovdje govorimo o nečemu što je do sad bezbroj puta izanalizirano i o čemu svi sve znaju. Tako smo se i deklarirali u toku predizbornih kampanja. Meni se činilo također da mi imamo i konsenzus oko nekih stvari, a to je da svi želimo implementirati i provesti presudu Sejdić-Finci kao obavezu BiH i takođe raditi na onim potrebnim koracima koji bi nas trebali dovesti bliže euroatlanskim integracijama koje svi pominjemo kao naš zajednički zadatak i cilj.

Dakle, ja podržavam ovo što je rekao gospodin Džaferović, svi su sve izanalizirali i svi sve znaju i zbog toga gospodine Simiću ne smatram da su rokovi nerealni, nego smatram samo da je Parlamentarna skupština BiH napravila jedan sjajan potez time što je usvojila zaključak Doma naroda i time što je usvojila dodatne zaključke koje je predložio gospodin Džaferović. Jer smo spriječili, Džaferović, spriječili da se nastavi ponavljati situacija u kojoj se samo odgovornost vraća na nekoga drugoga. Vi ste spominjali Huseina Bolta, ne, ne, ovo je ping pong, ovo je vraćanje loptice sa jednu na drugu stranu. Nerješavanje određenih problema zato jer nam je tako lakše i mi nećemo prihvatiti svakako u budućnosti tu tendenciju da se sve formirane

komisije nakon određenog vremena oglase saopštenjem – da dogovorili smo se da se nismo dogovorili. To je za nas neprihvatljivo, mi želimo da građani BiH dobiju od svojih zastupnika ono na šta smo se obavezali, a to je da se moramo dogovoriti. Ovo nije pitanje mog ili vašeg opstanka kao parlamentarca u mandatu, ovo je pitanje nečega što je važno milionima građana BiH i stoga mi smatramo da provođenje ove presude je primarno važno za građane BiH, a tek onda je naš obraz prema EU i naš iskorak prema rješavanju problema koji treba da nas dovede bliže našem statusu koji bi donio boljitke građanima BiH.

Dakle, mi plediramo da se ovakvo ponašanje kakvo nam je danas demonstrirao gospodin Sejdić ne dogodi u našoj komisiji, mi želimo da to ne bude manira ni način na koji ćemo mi razgovarati, niti pokušavati riješiti bilo koje ključne probleme u našoj zemlji. A kad bilo ko od mojih kolega kaže da je ovo težak i ozbiljan zadatak, ja postavljam pitanje – A šta smo drugo mislili da jeste ovo čime se mi bavimo?

I još jedna stvar, ja neću gospodina Čerčila citirati, ali ću reći onu formulaciju o tome šta politika jeste – umjeće mogućega. Dakle, nađimo taj minimum zajedničkog interesa za opće dobro koje se zaboravlja u našim pojedinačnim interesima u našoj zemlji.

Gospođo Wolkner ja zahvaljujem za vrijeme, ja sam inače Ismeta Dervoz zastupnica Saveza za bolju budućnost BiH.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala najljepša bilo mi je veliko zadovoljstvo, također evo čuti i stajalište jedne dosta relativno nove stranke ... Parlamentu, tako da se nadam da ćemo u budućnosti moći da naravno računam i na vašu sada želim dati riječ možda gospođi Borjani Krišto iz Doma naroda koja možda želi reći nešto o tome kako vidi rad ove Zajedničke komisije u budućnosti. Molim Vas sada je mikrofona Vaš.

BORJANA KRIŠTO

Hvala lijepo poštovana gospođo Welkner, koristim priliku da pozdravim, zapravo cijelo radno predsjedništvo ove konferencije, a i sve uvažene zastupnike i izaslanike, naravno i goste iz drugih institucija koji su danas prepoznali i u ovom, da kažem, trenutku važnost ove teme o kojoj mi danas govorimo.

Uistinu, naravno ja sam očekivala možda i više pa ću biti, da kažem, iskrena u ovom momentu, mislila sam da će ova konferencija krenuti jednom drugom, da kažem, dinamikom. Međutim, danas se više bavimo nekim stvarima kako mi to trebamo raditi, što je to zadatak ovog Povjerenstva, da li su ti rokovi prekretni, ko sve treba sudjelovati. Čini mi se da smo se malo osvrtnali na ono što je zapravo biti i što nam je posao, ali kroz način koji bi trebao na neki način da se vidi, a to je pristup cjelokupnom ovom problemu, odnosno implementaciji presude Evropskog suda u Strazburu.

Ja ću vrlo kratko kazati da svi dobro znamo što se, evo i danas smo čuli ovdje i od uvaženog ministra, od uvaženih kolega ispred ustavnopranih povjerenstava, što se do sad uradilo kad je u pitanju implementacija ove presude, zapravo što se nije uradilo i svima su nam dobro

poznati razlozi iz kojih se to nije uradilo. Mislim da od takvih stvari smo trebali krenuti, ja ću ovdje vrlo kratko reći, a kroz svoje stavove u povjerenstu ću iznijeti i stavove moje političke opcije, Hrvatske demokratske zajednice BiH iz koje ja dolazim, da se prije svega mi moramo odrediti oko određenih principa. Mi smo uistinu pred jednim teškim zadatkom bez obzira kakav pristup zauzeli. Mi znamo da ova presuda, implementacija njena nije tako jednostavan posao kao što neki u ovom trenutku misle, pa smo imali priliku i čuti to putem medija i td. Evo već je danas ovdje obrazloženo da je to jedan veliki zadatak, jedan posao koji zadire i u druge odredbe Ustava, a ne samo one koje se tiču Predsjedništva, naravno i Doma naroda. A da opet takve odredbe zahtjevaju i izmjene u Izbornom zakonu. U tom smislu, ponoviću još jednom, da je prije svega važno da se opredjelimo oko određenih principa, a da onda po tim principima radimo, pa da vidimo kad je u pitanju izbor Predsjedništva je li to posredan, je li to neposredan izbor, takođe kad je u pitanju Dom naroda. U svakom slučaju mislim da implementacija ove presude zahtjeva povećanje zastupnika, kako naravno u Zastupničkom domu, a tako i u Domu naroda.

O konkretnim rješenjima ne bih govorila, ali ukoliko postoji ono što je neophodno za ovakav zadatak, a to je politička volja, a ta volja mora uvažavati, znači mora doći do izražaja, onda osobno mislim da ovaj rok koji je postavljen od strane domova možda nije, da kažem, preambiciozno postavljen. Ukoliko ne postoji politička volja smatram da i u onom terminu koji bi se produžio od strane nekakvih domova s moje strane osobno ne postoji neki optimizam. Smatram da znači ta volja će doći vrlo brzo do izražaja već u samim prvim možda našim povjerenstvima, možda već dva, tri povjerenstva i već ćemo znati gdje smo u kojim smo okvirima. Ukoliko ne bude u tom trenutku nekakvog zajedničkog stava onda će se možda potvrditi ona danas ovdje već izgovorena, da se formiralo povjerenstvo da se uistinu ništa ne napravi.

Ja samo želim reći da ću se zalagati i da će prijedlozi moje političke opcije koja je opredjeljena i za evropski put i za euroatlanske integracije i za poštovanje temeljnih ljudskih prava biti znači satkani u našim prijedlozima i u konkretnim rješenjima.

Hvala vam lijepo.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala vam puno na preciznim odgovorima o, i razmišljanjima, promišljanima o mogućim poteškoćama, hvala vam na promošljanjima o tome šta treba biti naša osnovna pristup ... rješenja na punoj implementaciju ove presude. Ja ovim putem pozivam i dajem zaista mogućnost ostalim zastupnicima i predstavnicima političkih stranaka prisutnim ovdje da iznesu svoje mišljenje. A sad da

ALEKSANDRA PANDUREVIĆ

Ja moram reći da je formiranjem ove komisije koju je na opšte zadovoljstvo, koja je jednoglasno formirana i u Domu naroda i u Predstavničkom domu otpočeo jedan domaći proces. Koliko će taj proces biti uspješan zavisi od tog da li imamo političku volju da implementiramo tu presudu ili želimo možda da otvaramo neka pitanja koja su otvorena i u prethodnom periodu, koja su dovela dotle da naša zemlja još uvijek nije ispunila svoje obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridurživanju.

Ja moram reći da sam ovdje danas čula jednu neistinu od gospodina Sejdića, a to je da nacionalne manjine nisu, njihovi predstavnici uključeni u rad komisije. To nije tačno. U ovom Parlamentu sjede u Predstavničkom domu i ljudi koji dolaze iz reda nacionalnih manjina. I gospodin Nermin Purić iz DNZ-a je član komisije i on je ovdje javno rekao da je on predstavnik ostalih, izjašnjava se kao ostali.

Što se tiče implementacije ove presude, gospodin Džaferović je ovdje jako dobro obrazložio naša ustavna rješenja, vezu između direktnog izbora članova Predsjedništva i njihovih ovlašćenja. I to je jedan od osnovnih razloga i argumenata koje je iznio ovdje gospodin Džaferović, zašto mi iz SDS, izvinjavam se zbog akcentovanja, zašto mi iz SDS, a to imamo i zajednički dogovor sa svim ostalim političkim partijama u RS, insistiramo da izbog tog jednog člana Predsjedništva iz RS ostane direktan. Naime, smatramo da on time značajno ima na svom legitimitetu. Evo ja ću vas podsjetiti da je u ovim, tokom proteklih izbora gospodin Mladen Ivanić za svega 20 hiljada glasova izgubio izbornu trku, u slučaju da ovdje biramo člana Predsjedništva s jednim svojim poslanikom on teško da bi mogao biti i u primisli kandidat za člana Predsjedništva.

Što se tiče rješenja za ostala dva člana Predsjedništva mi zaista tu ne želimo da ulazimo u to i to ostavljamo političkim faktorima iz Federacije da se dogovore. I što se tiče SDS mi smo spremni da recimo ako se u okviru Federacije postigne dogovor da to, da možda Parlament Federacije bira dva člana Predsjedništva ili da se oni biraju u klubu, u klubovima u Domu naroda. Znači, tu ćemo prihvatiti zaista svako rješenje za koje se postigne dogovor unutar Federacije.

Međutim, ja želim samo još jednu stvar da kažem, meni je prilično malo iritirajuće da BiH, rekla bih, u međunarodnoj javnosti dospijeva na stub srama kao zemlja koje ne poštuje nacionalna prava manjina. Ja se s takvim ocjenama nebih složila. Nažalost mi nismo članica EU pa nemamo taj luksuz da kažemo ovu presudu hoćemo ili nećemo izvršiti. Ali ja ću vas podsjetiti da mnoge zemlje koje su članice EU uopšte ne priznaju nacionalne manjine. Ja ću vas podsjetiti da recimo evo imamo i u Njemačkoj, u njihovoj pokrajini Šlezinhonštajn, gdje Danci imaju 10% u parlamentu, ali njihovi glasovi ne mogu uticati ni biti presudni onaj tas u izboru izvršne vlasti. E sad vi zamislite da se tako nešto kod nas desi, da mi kažemo – e nečiji glas ovdje u Parlamentu ne može uticati na izbog Savjeta ministara.

Ja sam neki dan vidjela u Sloveniji, je bio slučaj, mene je zaprepastila izjava predstavnika Udruženja hrvatske nacionalne manjine gore, mada Hrvati nemaju kod njih status nacionalne manjine još uvijek, iako ih je preko 2% i oni su tražili kulturna prava. I onda su ih pitali novinari, kaže – a dobro hoćete li tražiti i jednog predstavnika u Parlamentu? Oni su rekli – ne, kaže, to bi bilo guranje prsta u oko. Ili evo sad se desio slučaj presude Ustavnog suda Hrvatske koji se odnosi na Srpsku nacionalnu manjinu koji je krajnje diskriminirajući, ja zaista ne znam šta bi se desilo da se tako nešto desi u našoj zemlji. Ja sam zaista uvjeren da se u našoj zemlji mnogo više poštuju ljudska prava nego što je to i možda u zemljama regiona i pojedinim zemljama EU. I da je pred nama jedan zadatak čisto tehničke prirode koji trebamo posmatrati i tako i ovu, trebamo tražiti način kako da ovu presudu tehnički implementiramo.

Toliko od mene, hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

.... s obzirom da ste pomenuli situaciju u Njemačkoj koliko ja znam Danska manjina u Njemačkoj ima sjedište u pokrajini jer je to granica između Njemačke i Danske i za njih, oni imaju rezervirano mjesto u parlamentu, s obzirom da je to mali broj ne mogu osigurati da budu zastupljeni jer su najmanja grupa, ali imaju rezervirana mjesta u Federalnom Saveznom Parlamentu kada se raspravlja o pitanjima koja se tiču ali ne za cijelu Njemačku jer se ... u toj pokrajini, tako da znači nije moguće za članicu, zemlju članicu EU da ne pitanja manjina. Jako mnogo ima različitih načina kako se ova rješenja mogu pomenuti, ali nikad se tu ne radi o jednom rješenju nego nekoliko modela koji se mogu primjeniti zbog različitih historiskih mogućnosti narod u Njemačkoj, ali mi opet nemamo taj princip naroda jer smo mi drugačija zemlja od BiH i to je jedna činjenica koju morate uzeti u obzir. I kažem rade se rješenja za, rješenje pitanja nacionalnih manjina, ja ne želim da monopoliziram svoj poziciju ovdje, pa ću upitati svoje kolege – da li vi imate svoje mišljenje vezano na ovo što je rečeno i poziciju nacionalnih manjina generalno u BiH u odnosu na druge evropske zemlje.

KRISTIJAN ŠVARC-ŠILING

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Mislim da glavna stvar koju ste vi rekli ovdje je da manjina Danaca u Njemačkoj, oni prije svega imaju zagaranirano mjesto u parlamentu, bez obzira znači na dobivene glasove na izborima, ja mislim da nije jedno rezervirano mjesto za njih nego dva, pa možda čak i tri, nemojte me uzeti za riječ nisam potpuno siguran, ali znam da nije jedan, možda dva ili tri rezervirana mjesta u parlamentu. A također nema mogućnosti da se mjenja Ustav pokrajine ... bez konsenzusa koji se ostvaruje i sa predstavnicima Danske manjine. Tako da se neću s vama složiti u potpunosti kako je kolegica, doktorica Wolkner rekla, naravno mi smo potpuno različite zemlje, povjest i istorija nam je drugačija. Ali pitanje manjina u Evropi je zaista riješeno na zadovoljavajući način, ja znam da su Danci zadovoljni sa ustavnim rješenjem i ustavnim pravima koja su im data u pokrajini ... i to su znači ustavna rješenja pokrajine našeg u Njemačkoj, ali sasvim sigurno ne i ustavna rješenja Savezne Republike ...

BOŽO LJUBIĆ

Zahvaljujem.

Prvo želim pozdraviti radno predsjedništvo, posebice profesora Šilinga, gospođu Wolkner i zahvaliti se Fondacija Konrad Adenauer koja se na jedan vrlo ozbiljan seriozan način zajedno s nama bavi krucijalnim pitanjima od interesa za BiH, a to je ustavno pitanje i to u kontinuitetu.

Ja ovdje želim reći kako je pred nama vrlo zahtjevan zadatak i kako sama činjenica da mi evo 15 godina i više od 15 godina se dogovaramo uopće da pristupimo promjenama Ustava, a najmanje evo 4 godine se dogovaramo oko formata procesa. Gospodin Šiling će se sjetiti kad smo razgovarali u OHR-u, negdje pri kraju njegovog mandata, kada je on predlagao da se uspostavi format procesa za ustavnu reformu i kada to nije bilo moguće. Prema tome da bi smo uopće učinili taj prvi neophodan korak i dogovorili se oko formata procesa, kao što vidite trebala je presuda Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, pritisak EU, Vijeća za implementaciju mira i td. i td. Prema tome mi ćemo sada evo pokazati zapravo da li smo mi u stanju sami raditi i

graditi samoodrživu BiH, jer ovo što sada mi živimo ustvari je dio mirovnog sporazuma, dio nametnutih rješenja i čak i one minorne promjene koje su se desile, uključujući dakle amandmane na Distrikt Brčko, bile su rezultat značajne medijacije međunarodne zajednice. Ali to je vjerujte marginalno u odnosu na ovo što je pred nama sad. Zato ja ni na koji način ne bih se složio da je implementacija presude Evropskog suda u Strazburu tehničko pitanje, to je eminentno političko pitanje. Ovaj format procesa koji smo mi dogovorili dogovoren je na sastanku lidera šest političkih stranaka u Sarajevu. I u svakom slučaju, kao što je gospodin Džaferović istakao u svojoj raspravi, nije bez mana. Ali danas otvarajući ovu konstituirajuću sjednicu Zajedničkog povjerenstva ja sam rekao – mi ćemo danas pokazati ustvari da li postoji dovoljna razina konsenzusa i činjenica da se odluke donose konsenzusom može se u konačnici pretvoriti u prednost a ne manu ovoga procesa. I ja bih volio da to tako bude.

Međutim, isto tako složio bih se sa izlaganjima ili suštinom izlaganja gospodina Bariše Čolaka, nažalost nisam imao prilike pratiti izlaganje gospodina Švarca Šilinga pa ne mogu, ne mogu se o njemu očitovati, koji je iznio suštinu mogućeg problema koji će se pred nama naći, a to je da se ne može iz ovoga Aneksa IV, odnosno Ustava uzeti i promijeniti nešto a da ostane bez posljedica na druge dijelove. A tu bi isto tako želio sve pozvati da pročitaju iz presude Evropskog suda u Strazburu izdvojena mišljenja suca Bonela i sudkinje Mijović, koji su ukazali na sve moguće opasnosti prilikom implementacije ove presude Evropskog suda u Strazburu i naravno ja bih želio da se one izbjegnu. Koliko je ovo delikatno pitanje za nas ovdje u ovom političkom trenutku u BiH i na postojećem stupnju demokratskog razvoja u BiH uzimajući u obzir svo opterećenje naših istoriskih odnosa ovdje, govore činjenice da mi već nekoliko godina ne možemo se dogovoriti oko jednoga članka o popisu stanovništva ili o sistemu državne pomoći. Prema tome ne treba očekivati da će ovo biti lagan zadatak.

Na zadnjem sastanku lidera političkih stranaka u Brčkom jedan od sudionika sastanka je rekao – gospodo mi ne čitamo niti tumačimo na isti način niti članak 9. Ustava, podtočka 3. Ustava BiH. A taj članak 9. točka 3. ne može se opet čitati i tumačiti bez preambule Ustava, koja glasi - /čita na engleskom/. A onda sljedi dakle članak 9. točka 3. - /čina na engleskom/ Dakle u ovom kontekstu zapravo govori se o narodima BiH. Pa ja bih sada tu otišao i korak dalje u svom političkom ovom govoru, nama je u BiH prije bilo kakve promjene Ustava BiH potreban konsenzus oko njegove preambule što je to BiH. Tako da s time završavam ovaj dio, a onda prelazim na neka konkretne, konkretne stvari.

Ja ni na koji način ne mislim da riječ u našem nazivu konferencije protiv BiH treba zabrinjavati gospodu Sejdića i Fincija, ja im se zahvaljujem i smatram da su napravili pravu stvar, ali samo će biti na pravi način realizirana ako mi shvatimo suštinu ovih promjena koje su pred nama. I evo kao predstavnik Hrvata ovdje, kao predsjednik HDZ 1990, ja želim reći da apsolutno podržavamo da se Ustav BiH uskladi sa evropskim standardima, da se realiziraju točke iz presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu i ukoliko bude političke volje mi možemo ovu presudu, implementaciju njezinu iskoristiti kao povod da otklonimo i ostale diskriminatorne odredbe iz Ustava. I evo kao predstavnik Hrvata želim jasno reći, zapravo najveće diskriminatorne odredbe koje se odnose na Hrvate u BiH upravo se tiču ove dvije institucije koje tangira i presuda Evropskog suda u Strazburu glede predstavnika nacionalnih manjina Sejdić-Finci i to su dakle Predsjedništvo i Dom naroda.

Ja ću ovdje reći jednu rečenicu koju sam par puta rekao u medijima, u ovom momentu jedina razlika između pozicije nacionalnih manjina i Hrvata u BiH kada je izbor člana

Predsjedništva u pitanju je u tome što nacionalne manjine se ne mogu kandidirati za Predsjedništvo, a Hrvati se mogu kandidirati al ne mogu izabrati legitimnog predstavnika. Prema tome mi moramo tražiti sada rješenja koja neće dalje narušiti međunacionalni, odnosno međuetnički balans jer je to ustvari zapravo ključ stabilnosti BiH, a isto vrijeme zadovoljiti ove uvjete iz presude. I ovdje je bilo govora o moguća dva do tri pristupa. Ja u ovom momentu neću se izjašnjavati niti o jednom, ja sam član komisije pa ću to uraditi na komisiji. Ali isto tako pokazaće se neophodnim i intervencije u entitetske ustave. U prvom redu kada je izbor Doma naroda u pitanju, jer je Dom naroda države derivat dakle domova naroda entiteta. A u ovom momentu, gle paradoksa, u Dom naroda BiH više hrvatskih delegata biraju županije sa bošnjačkom većinom nego županije s hrvatskom većinom. A onda ako to gledamo u svjetlu nametnutih ustavnih amandmana od strane gospodina Volkfanga Petrića iza 2001. godine onda postaje moguće ovo što se desilo u Federaciji prije 6 mjeseci.

Prema tome to su sve stvari koje treba, na koje treba obratiti pozornost i zato ja očekujem od svih ovdje maksimalnu odgovornost, jer inače nećemo završiti posao. I bolje da ga ne završavamo dok ga ne završimo na pravi način.

Hvala lijepo.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

... zahvaljujem, a sada vidim da ima još nekoliko govornika koji bi željeli intervenirati, sada Saša Magazinović mislim da je prvi, po redosljedu vidim kako ste se javljali, onda ovaj kolega tu, pa gospodin Finci još jednom, ko je bio sljedeći, kako su se prijavljivali.

Ali evo prvo idemo sa gospodinom Magazinovićem.

SAŠA MAGAZINOVIĆ

Hvala.

Pozdravljam sve učesnike konferencije i uvijek je teško iza kolege Ljubića govoriti budući da on kaže toliko stvari koje zaslužuju komentar, a budući da imamo relativno kratko vrijeme, odnosno 2 minuta, ja ovaj put to neću učiniti. Ali ako bih komentarisao njegovu diskusiju, ja bih rekao da je sad sasvim sigurno da nemamo koncenzus i pošto je on čovjek koji je danas otvorio sastanak radne grupe ovog Parlamenta ovim, ovakom diskusijom ako ona ostane zakovana do kraja možemo reći da, da je možemo odmah i zatvoriti.

Dakle, u ovom vrlo kratkom obraćanju neću se baviti kvalitetom odluke, odnosno zaključka na, kojim je osnovana radna grupa i manama za koje se svi slažemo da su takve kakve jesu, prije svega se odnos na odlučivanje i na rok i to je nešto što je već učinjeno i trebamo se pokušati u zadatim okvirima držati. Međutim, istovremeno ne mislim da ova konferencija treba pretendovati na bilo koji način da zamjeni rad komisije i da ovdje izlazimo sa rješenjima, posebno ne da debatujemo o njima. Tako da ću ja reći da kad je SDP u pitanju, da je naš stav na tragu Aprilskog paketa amandmana i neću ulaziti, amandmana na Ustav i neću ulaziti u detaljnu elaboraciju. S tim što želim reći samo dvije rečenice, a jedna je ona koju smo vrlo često imali prilike čuti od najviših zvaničnika EU, a to je da dok god postoje diskriminatorne odredbe u Ustavu BiH, BiH neće biti u prilici da nastavi svoj evropski put. To je nešto što smo i ovih dana mogli čuti, a i što u posljednje vrijeme dosta često čujemo. Tako da smatram da, tvrditi da je potrebno otkloniti diskriminaciju u slučaju izbora članova Predsjedništva, a pri tome ignorisati

diskriminaciju u drugom, u drugim dijelovima Ustava po istoj osnovi ili vrlo sličnoj, prije svega se odnosi na izbor članova Doma naroda koji ne isključuje samo građane iz reda ostalih nego i konstitutivne narode po drugom diskriminatornom faktoru, smatram to neprihvatljivim i u tom smislu mislim da će biti potrebno prije svega, kao što je gospodin Krstan Simić rekao na samom početku komisije, utvrditi naš zadatak, naš konačan cilj i ono oko čega ćemo se baviti. Ukoliko tu prvu prepreku savladamo sa, ja znam da za nju neće biti koncenzusa, ali sa bar dovoljnom većinom koja može amandmane u konačnici predložiti Parlamentu, odnosno koja može imati većinu za njihovo usvajanje, u tom slučaju ću biti jedan od onih koji smatraju da ima razloga za optimizam. Ukoliko na samom početku rada oko definisanja konačnog cilja rada ove komisije, odnosno projektnog zadatka hajmo ga tako nazvati, bude razmimoilaženje mišljenja kako danas čujemo kroz diskusije, onda je sasvim nebitno koja je vrsta odlučivanja na samoj komisiji, ko će predložiti, šta će predložiti, jer očigledno onda u samoj Parlamentarnoj skupštini neće postojati većina da se ovo uradi. Tako da, onda će možda se otvoriti prostor za sve one koji misle da se ovo može riješiti za pola sata da uđu u taj slobodan prostor i da ovaj, to na taj način rješe.

Hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala vam puno, ... hvala najljepša ukoliko bi ste mogli samo ukratko, predstavite se ...

NEDIM KULENOVIĆ

Nedim Kulenović iz Fondacije centar za javno pravo.

Budući da imam malo vremena neću iznositi nikakve modele konkretne, međutim htio bih kazati nekoliko stvari. Mi smo uradili jednu analizu gdje smo izvršili pregled svih ... elemenata, na ovom čitavom sistemu BiH postoje, znači, mnogi od njih se stavljaju u sumnju ustavnosti, međutim to zavisi od tumačenja Protokola 12 koji širi zabranu diskriminacije na sva prava. A budući da je ovo bio predmet koji je prvi odlučivao o tom Protokolu u meritumu ne znamo tačno koliko daleko on ide. Međutim ako se ograničimo samo na ovo pitanje o kojem raspravljamo danas, htio bih skrenuti pažnju da se mora paziti u razmatranju različitih modela da se ne upadne u zamku, da sutra sud opet kaže da nije zadovoljena ova presuda. Naime, kao što znamo isti predstavnici, isti aplikanti se ponovo mogu obratiti Ustavnom sudu i tvrditi da presuda nije provedena na odgovarajući način. Recimo prije dva dana je Evropski sud za ljudska prava u predmet ... protiv Švicarske po drugi put odlučio znači da presuda nije provedena kako treba, pa je sada donio jednu pilotsku presudu da se to mora provesti. Naime, za ovo me inspirisalo ovaj, izlaganje gospođe iz SDS koja je tvrdila da u neposrednom biranju Predsjedništva se mora ostati na činjenici da RS bude neposredna izborna baza. To nas sad veže za ono što je rekao gospodin Džaferović u predmetu Ilijas Pilav, naime tu je Ustavni sud tvrdio da stanje nužnosti još uvijek tako da odobrava diskriminaciju, zašto je, što je Evropski sud za ljudska prava razumno odbio kao argument.

Prema tome u slučaju da se takav jedan predmet ponovo javi pred Evropskim sudom za ljudska prava ja sam siguran da će i to pitanje biti ovaj, ponov vraćeno kao neusaglašeno sa Evropskom konvencijom, pa prema tome ne bi se smjeli dovesti u situaciju da usvajanjem nekog modela ovdje ne riješimo situaciju u cjelokupnoj osnovi. Tako da, znači trebalo bit paziti na to stanje, naravno Ustavni sud BiH nije bio impresioniran argumentacijom Evropskog suda za ljudska prava, pa tako možemo u predmetu povodom Statuta Grada Mostara vidjeti da je on

tvrdio da je on u boljoj poziciji da određuje kada, do kad traje to ... nužnosti, međutim taj stav naravno ne vezuje Evropski sud za ljudska prava budući da je bezrazložan.

Međutim ono što bih htio naglasiti naposljetku jeste takođe i ovo činjenica da se stalno citira sudija Bonelo, on međutim nije takođe najuvjerljiviji budući da često koristi melodramatične hiperbole pa tako je i u ovom slučaju kazao – da će samo donošenje presude rezultirati rijekama krvi, apokalipsom. Međutim očito nije bio upoznat sa dinamikom političkog procesa u BiH koja je veoma letargična, tako da nije bilo baš tako dramatično. Međutim ovo su neki problemi koje treba paziti kod usvajanja različitih modela, da ne bi došli u situaciju da ponovo budemo pred Evropskim sudom.

Hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala najljepša za vrlo ... savjetima ... mislim da je i te kako neophodno da u diskusiji, sada bih dala riječ gospodinu Finciju, a nakon toga ću dati gospodinu Franjčeviću, a zatim gospodinu ...

JAKOV FINCI

Hvala lijepa.

Naravno ovdje se radi o pravu i politici. Ja mislim da sa pravnog aspekta ovo sve nije komplikovano, sa političkog je izuzetno komplikovano. Međutim, tu nedostaje još jedan element. Nedostaje mi element što mi imamo puno političara, dovoljno vam je 80 političkih stranaka, 14 vlada, preko 180 ministara, al ne vidim i ne čujem nikoga ko govori kao državnik. Mi u ovoj zemlji imamo puno političara, al imamo malo državnika, jer niko ne misli na element šta je dobro za državu BiH. Nažalost, implementacija ove odluke je dobra za državu BiH, a ne znam da li je dobra za ovaj narod il za onaj narod. Žao mi je što je gospođica Pandurević otišla, ali znate i ta, ona je sam rekla, da evo imamo mi u komisiji i manjine zato što se neko u komisiji izjašnjava kao ostali. Upravo je to pitanje, ne radi se ovdje samo o Jevrejima, Romima, Mađarima, Italijanima onih 17 manjina navedenih u našem Zakonu o manjinama, nego se radi o svim ljudima koji se ne deklariraju kao pripadnici konstitutivnih naroda, a takvih je na prošlim popisima, na prošlom popisu '91. bilo blizu 400 hiljada, a na ovom popisu ako se tako dogovorimo biće ih milion najmanje. Jer ako se nećemo nacionalno izjašnjavati, onda će to biti tako.

Naravno, odluka koliko god je čitate, kako reče gospodin Simić, može da vam djeluje drugačije, to je povelik materijal od 45 ozbiljnih stranica, gdje se nigdje ne traži da predstavnici manjina imaju svog člana Predsjedništva, al se traži da svi građani ove zemlje mogu da se kandiduju za Predsjedništvo. Hoće li proći, neće li proći, znate teško je očekivati da će neko od manjina biti izabran kad evo čujemo gospodina Ljubića da pripadnik konsitutivnog naroda ne može da bude izabran onako kako žele, po njegovom mišljenju, većina pripadnika tog naroda. Međutim, čak izbor Predsjedništva nam nije ugrožen, rekao bih, do maja 2014. kad se približimo 6 mjeseci prije izbora, to moramo rješiti, jer smo akceptirali da smo izabrali Predsjedništvo.

Što se tiče Evrope koja pogotovo, a sad se to proširilo bojim se na cijeli svijet, jer i Amerikanci u svojim diskusijama sa našim predstavnicima često pitaju za ovo pitanje, bez obzira

što oni nisu članovi Vijeća Evrope i ne potpadaju pod jurisdikciju Evropskog suda za ljudska prava, jel to implementirano nije li. Međutim za Dom naroda koji se svakako indirektno bira to bi se moglo relativno brzo napraviti. Jer isto kao što je izborna baza za srpski dio Doma naroda Narodna skupština RS, a za bošnjački, odnosno hrvatski dio parlamentarci u Federalnom parlamentu, odnosno ljudi iz županija, Vijeće nacionalnih manjina koje postoje u Federaciji, u RS bi mogao da kandiduje je li to jedan član da bude za sviju ili da bude 1 + 1, da budemo ravnopravni ili 1 + 2, da budemo još ravnopravniji, kako neko zamišlja. Rješenje za niže nivoe, po meni, nije sad predmet rasprave i na nekim nivoima je to dobro riješeno, čak nema limita, ali mi se sami držimo limita. Evo, gospodin Krstan Simić je bio u Ustavnom sudu i tamo se biraju dva iz RS a 4 iz Federacije. Nigdje ne piše da iz Federacije moraju biti 2 Bošnjaka, 2 Hrvata. Ali ne daj ti Bože da ne izabereš 2 Hrvata i 2 Bošnjaka u Ustavni sud iz Federacije. A nije tako limitirano, limitirano je na nivou entiteta da trebaju da budu 2+2+2 podijeljene funkcije.

Naravno, presuda je izazvala enorman interes rekao bih u pravnom svijetu. Oni koji se bave pravom, pogotovo koji se bave međunarodnim ili ustavnim pravom ili pravom ljudskih prava, pošto je ovo prva presuda u kojoj je tretiran Protokol 12. I napravljen je pravi, da kažem bum. Ja do sada imam kod sebe četiri doktorske disertacije o ovoj presudi. Već biblioteku knjiga koje tretiraju presudu, a da kažem nema ni jednog stručnog pravnog časopisa koji o tome ne piše. Venecijanska komisija nije uzrokovala ovu presudu svojim Mišljenjem iz 2005. nego se pojavila kao prijatelj Suda i u samom ročištu, priložila svoje Mišljenje koje je sigurno djelovalo.

Na kraju, mislim da je problem u BiH svaka stvar koja je i u cijelom svijetu problem. Međutim, u BiH je iz jasnih razloga tri puta komplikovaniji i zato je posao ove komisije tri puta teži, a meni je žao što u komisiju nisu uključeni ne samo ostali, kako reče gospođica Pandurević, možda ja ne znam ovoga iz DNZ-a ali znam da u DNZ-u ima i puno Hrvata sa bošnjačkim imenima i prezimenima, imenima oca i matere i sve ostalo, a deklarišu se kao Hrvati i takvi sjede i u Parlamentu, ali je sigurno da je bilo bolje uzeti nekoga od tih hajde da kažem priznatih manjina iz onog svima, svim iskusnim političarima jasnog razloga, i zato moram reći da vam se čudim jer ste iskusni političari. Kada ga uzmeš u komisiju, on je unutra. Ako je vani, on će pljuvati na komisiju. Ako ... članu komisije neće pljuvati na komisiju, nego će reći vidiš kako smo mi dobro radili i time bi riješili barem jedan problem.

Hvala vam.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala lijepa, nam nedostaje vremena koji dolaze da stvarno se drže dvije minute koje su im date. Ukoliko neko želi dati izjavu, molim vas pokažite sad, ali to rukom, jer ukoliko to ne učinite sada nakon ove dvije osobe, dat ću riječ predsjedavajućem.

MATO FRANJIČEVIĆ

Uvažena gospođo Volkner, uvaženo radno predsjedništvo.

Ja mislim da je po mom mišljenju ključno za naš pristup ovoj problematici, ovoj vrlo važnoj problematici, ono što je u svom izlaganju kazala u jednom trenutku ovdje, nažalost trenutačno ne nazočna gospođa Henesi, a to je da moramo razlikovati slovo i duh Ustava. Mislim da je poruka koju je poslao Europski sud za ljudska prava u ovom predmetu, u ovoj presudi, upravo u svom generalnom smislu, zapravo poruka da bismo mi trebali slovo našeg Ustava

približiti njegovom duhu. Duh Ustava kao što je uostalom gospođa Henesi s pravom i rekla, nije da bilo koja od tri nacionalna identiteta koja su identificirana u Ustavu kao ustavna, dakle konstitutivna, da omogući dominaciju bilo kome od njih nad nekim drugim ili nad drugima, nego upravo suprotno da se ostvari harmoničan odnos u kojemu će se do kraja realizirati onaj temeljni princip demokracije koji glasi da smo, da trebamo biti svi jednaki, dakle jednakopravni.

Ovaj predmet, ova presuda je prilog ili dodatak tom htjenju ili tom zahtjevu da se to slovo Ustava približi njegovom duhu, jer to je isti duh koji je sadržan i u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima u različitim međunarodnim sporazumima, paktovima kojih je potpisnik i BiH. Mislim da ćemo ispuniti svoj zadatak ukoliko kao rezultat rada ovog povjerenstva i onda nadam se vrlo brzo, što je moguće prije i kao rezultat usvajanja određenih izmjena i Ustava i Izbornog zakona, ukoliko dakle se približimo tom i takvom duhu koji je naš zapravo trajni zadatak.

I dopustite da ne bih probio previše ove dvije minute, da pozdravim sve nazočne koji su pokazali interes za ovu problematiku, a da posebno možda pozdravim njegovu ekscelenciju, veleposlanika švicarske konfederacije, kojeg vidim ovdje jer on predstavlja zemlju koja ima na neki način sličnu materiju. Susreće se sa sličnom materijom i tamo je riječ o tri odnosno četiri različita identiteta, kolektivna identiteta koja su veoma harmonično riješena. I tamo nije nikakav problem da ukoliko se, koliko ja znam, ukoliko se neki Švicarac kojemu je maternji jezik francuski recimo, ili Švicarci kojima je maternji jezik francuski a žive u kantonu koji je većinski njemački, da podnesu zahtjev i da se izdvoje iz tog kantona i da se osnuje ili nekakav podkanton ili poseban kanton koji će biti većinski francuski. Švicarska funkcioniра savršeno. Nemojmo izmišljati previše toplu vodu, odnosno nemojmo izmišljati više nego što je nužno potrebno. Dajmo, prepisujmo i neka pozitivna iskustva iz našeg okruženja.

Hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala najlijepša vidim da može ali evo sad ću dati riječ gospodinu ...

DRAGUTIN RODIĆ

Gospođo Volkner, uvaženo radno predsjedništvo, dame i gospodo učesnici konferencije.

Ja ću danas da govorim kao zamjenik predsjednika Kluba srpskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH. Iskoristiću priliku da nešto kažem i kao član Demokratskog narodnog saveza, obzirom da mi kao stranka imamo u komisiji Petra Kunića, doktora pravnih nauka koji će učestvovati u radu ove komisije.

Želim prije svega da kažem da u BiH ni jedno pitanje nije prosto i što reće gospodin Finci, koja je razlika između političara i državnika? Jednostavno političari riješavaju trenutne probleme a državnici vide mnogo dalje. A, priznaćete da i u svijetu ima vrlo malo državnika. Prema tome, mi smo ovde izabrani da pokušamo svojim kapacitetom da riješimo određene probleme. Mi u Klubu DNS i uvaženi kolega Simić, koji je takođe član kluba i koji je predsjednik Ustavnopravne komisije Doma naroda, je dovoljno govorio o određenim aspektima a ja ću reći samo nekoliko rečenica, kada je u pitanju viđenje ovoga problema.

Po meni postoje dva aspekta. Jedan je politički, jedan pravni. Mislim da cijeneći sve ono što je rekla danas i gospođa Henesi, a sve stranke u BiH su opredeljene da idu ka evropskim

vrijednostima, a na kraju krajeva ovo je možda jedna od naših šansi da iako je presuda Suda u Strazburu bila u pravcu rješavanja određenih problema i rješavanja položaja nacionalnih manjina u BiH, ipak to mi moramo riješiti svojim kapacitetima.

Mislim da je pokazana politička volja formiranjem ove komisije i možda, složio bih se sa kolegom Džaferovićem koji je rekao da možda u formalno-pravnom smislu zaključak koji je došao iz Doma naroda, možda nije dao odgovor na sva pitanja, ali mislim da smo potakli dovoljno toga da evo danas i razgovaramo o tome i da sve ostale stvari možemo rješavati na određen način.

Moj stav je da u BiH nema definitivnih i konačnih rješenja. Mislim da ustavne promjene moramo rješavati postupno i da rješavamo ono što je u ovom trenutku moguće. Mi prije svega imamo i presudu i ako uđete u širu elaboraciju same presude, onda ćete vidjeti da tu ima mnogo toga što se mora uraditi, počev od Ustava BiH, pa Ustava entiteta, pa Ustava kantona, pa poslovnika podzakonskih akata i to je ogroman posao koji stoji pred ovim političarima. Ali da ne bi na samom startu napravili nešto što neće donijeti rezultat, mislim da moramo rješavati ono što je u ovom trenutku moguće, a to je da riješimo konkretna dva pitanja koja se odnose na izbora člana Predsjedništva BiH, izbor delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Znam da ni to nije nimalo jednostavno, ali ako imamo političku volju i konsenzus oko određenih ključnih pitanja, siguran sam da ćemo uspjeti.

Što se tiče Kluba poslanika Srba u Parlamentu BiH, mi smo opredjeljeni da tragamo za rješenjima i mislim da ćemo u ovoj komisiji kooperativno raditi da dođemo do krajnjeg ishoda.

Hvala vam.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

....molim vas neka budu njihove/isključen mikrofon/

MUHAMED MUJKIĆ

Poštovane dame i gospodo, moje ime je Muhamed Mujkić, ispred Strukovne organizacije Pravni institut u BiH.

Kao što vam je poznato, većini onih koji su upoznati sa pitanjem ustavnih promjena u BiH, prošle godine je grupa mladih pravnika izradila dakle u sklopu projekta novi Ustav, bolja rešenja, set amandmana na Ustav BiH, kao doprinos civilnog društva ustavnoj reformi u BiH i u tom kontekstu, uz podršku svakako Švajcarskog ureda za saradnju i Švajcarske ambasade, te drugih organizacija. Ali ono što je vrlo važno da kažem jeste da smo mi te naše prijedloge ustupili ustavnopravnim komisijama oba doma Parlamentarne skupštine BiH na Javnoj raspravi i zamolio bih dakle, sve koji su involvirani u ovu dakle, ovu novu radnu grupu koja je zadužena za implementaciju, odnosno za dakle, za provedbu presude u predmetu Sejdić i Finci, ne bih rekao protiv BiH, da konsultiraju te naše amandmane, prije svega što je to doprinos Strukovne zajednice civilnog društva sa jednog pravnog gledišta. Dakle, također struktura te radne grupe želim da kažem prije svega da je odražavala strukturu i BiH gdje smo imali predstavnike svih, uključujući i nacionalno neopredjeljene.

Što se tiče optimizma, ja prije svega kao građanin BiH želim da vaš rad bude uspješan i da imamo Amandman II na Ustav BiH, nakon vašeg rada. Ali, također bih da tako kažem želio

upozoriti na određene probleme vezane za izravni i neizravni izbor članova Predsjedništva BiH, jer to otvara također pitanja i Ustava, Ustava entiteta u kojem imamo dakle u jednom entitetu imamo direktan izbor predsjednika i podpredsjednika entiteta, tako da i tu treba ovaj, uzeti u obzir, ako bismo došli u situaciju da biramo državno Predsjedništvo posredno, a da i u jednom od entiteta BiH imamo neposredan direktan izbor. Mislim da bi to također bio jedan opterećavajući problem za legitimitet i legalitet Predsjedništva BiH.

I svakako pitanje izbora delegata iz konstitutivnih naroda i nacionalno neopredjeljenih iz entiteta BiH. Dakle, tu svakako imamo situaciju koja do sada nije adekvatna, jer diskriminira upravo dakle Bošnjake i Hrvate iz entiteta RS odnosno Srbe iz entiteta Federacije BiH. Ali u svakom slučaju ovo je svakako jedno od pitanja koje otvara problem diskriminacije u Ustavu BiH, kao što je neko rekao anomalija. Ovo je svakako jedno od tih pitanja. A drugo pitanje po meni, jeste svi diskriminatorni nazivi u Ustavu BiH.

Toliko, hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

....Hvala vama.....

_____ (?)

Dobar dan poštovanom skupu i zahvalio bih se Parlamentu BiH i Konradu kao organizatorima.

Ja bih se kratko osvrnuo na jednu ideju koja je provejavala kroz uvodna izlaganja panelista pa je poslije toga malo zapostavljena u naknadnoj raspravi. Naime, to je fokus na sam proces donošenja odluka i implementacije vezano za presudu u predmetu Sejdić Finci, kroz maksimalno uključivanje javnosti, iz svih segmenata javnosti u svakom koraku tog procesa. Insistiranje na procesu je bilo prisutno u ovoj zemlji, najčešće od strane međunarodne zajednice, od strane nevladinih organizacija po više manje svim ključnim reformama i više manje su lideri u BiH to uvijek vidjeli kao formu koju su morali ispuniti i koju su najčešće ispunjavali ali sa vrlo limitiranim uspjehom.

Razlog zašto ja to sada spominjem jeste da posebno po pitanju Sejdić i Finci, mislim da je to neophodno i možda čak i ključno za eventualni uspjeh i implementaciju ove presude. Zašto? Zato što ono što vidimo proteklih par godina i ovo što smo vidjeli danas u izlaganju, jeste da je korisnost političkih i ekspertskih foruma po ovom pitanju više manje došlo do svojih granica. Iz prostog razloga što s jedne strane više manje dobro znamo sve verzije i pod verzije mogućih izmjena Ustava po pitanju Sejdić-Finci. Konrad Adenauer ima web stranicu posvećenu svim mogućim opcijama promjena ustavnog Ustava. Većina nevladinih organizacija je uradila vrlo interesantne i dobre i knjige i preporuke, analize po tom pitanju, međutim činjenica da je u jedno ovako blokiranom političkom ambijentu BiH dalji nastavak ovog procesa da kažemo više manje osluđeno na propast, na koncu konca vidjeli smo to i danas. Gospodin Ljubić je danas otvorio sesiju komisije, gospodin Magazinović je već zaključio i dao prognozu uspjeha njenog. Ja bih rekao da je znači fokus na sam proces i uvođenje svih segmenata društva BiH neophodno zbog dva razloga.

Prvi razlog prije svega je naravno informisanje građana BiH koji neki od njih znaju gospodina Sejdića, neki od njih znaju gospodina Fincija, ali vrlo malo njih zaista zna o čemu se

tu radi i zašto je to uopšte bitno za BiH. Drugi razlog još je bitniji, jeste važnost za konačno političke strukture u BiH. Mislim da je neophodno da svi politički subjekti a isto tako i administrativni subjekti u BiH otvore komunikaciju znači u opštinskim salama Opštine Centar, Doboj, Mostar, Široki Brijeg i svim ostalim, prije svega da bi dobili mandat od svog izbornog tijela za eventualni ulazak u neke kompromise i dogovore po pitanju Sejdić Finci i ostalih. Ali isto tako da bi se informisali o posljedicama koje mogu očekivati od naroda i od sve većih i rastućih socijalnih nemira, pa čak i etničkih nemira koji nastaju kao rezultat daljeg zaoštavanja političke situacije i ne izlaska iz ovih ključnih pitanja koje evo već traje 6 godina.

Hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

....hvala Srećko, Nedim Ademovićposlije ovoga govornika mi bismo željeli,

NEDIM ADEMOVIĆ

Hvala lijepo. Nedim Ademović iz Osnovnog suda BiH.

Ja bih imao jedno kraće pitanje za predsjedavajućeg

_____ (?)

Da li ovo funkcioniše uopšte, oprostite? Nekoliko puta tražim riječ, da li ovo uopšte funkcioniše, nekoliko puta tražim riječ u zadnjih 15 minuta.

NEDIM ADEMOVIĆ

Imao bih kraće pitanje za predsjedavajuće ustavnopravnih komisija Parlametarne skupštine, na koje bi mogli da se kratko osvrnu u svom zaključnom izlaganju, a to je pitanje transparentnosti rada Privremene komisije. Da li će rad Privremene komisije biti transparentan i ako da, na koji način?

A htio bih samo da napomenem da je Privremena komisija sastavljena od ljudi koji su dobili legitimitet od građana, da se radi o kristaliziranju meritornih stavova vezano za izmjene i dopune Ustava BiH, sa ciljem eliminacije najgore vrste povrede ljudskih prava, a to je diskriminacija na etničkoj osnovi.

Što se tiče komentara, on se tiče teme naučene lekcije u vezi sa ustavnim promjenama u zadnjih 15 godina. Za razliku od svih dosadašnjih pokušaja ustavnih promjena, imamo samo dva formalno pravna pokušaja koji se definišu kao međunarodno pravna obaveza BiH, a to je Amandman I na Ustav BiH, jer proizilazi iz Dejtonskog mirovnog sporazuma i presuda Evropskog suda za ljudska prava. To je bitna činjenica jer politički dogovor oko izmjene Ustava je stvar politike i podliježe sudu javnosti, dok međunarodno-pravna obaveza mora se provesti kao takva i postavlja se samo pitanje modaliteta.

Za Amandman I čekali smo 14 godina, a lekcija naučena u zadnje 2 godine vezano za presudu je po mom mišljenju slijedeća. Jedan propali formalno-pravni pokušaj iz 2010, više propalih neuspjelih, neformalnih, vaninstitucionalnih dogovora i jedan zaključak a to je izbori prekidaju kontinuitet vlasti u BiH, što se odražava na funkcionalnost države.

Njegova ekscelencija Švarc Šiling je danas rekao da je ovo samo početak, da će BiH imati sve više i više međunarodno-pravnih obaveza koje će se sigurno ticati i samog Ustava BiH. Prema tome, ovo je samo jedna od presuda. I zaista se postavlja pitanje ako u BiH u Ustavu u tri poslovnika o radu domova i Predsjedništva i u Zakonu o Vijeću ministara postoji slovom i brojem 6 odredbi koje regulišu pitanje reformi Ustava BiH, ako nije regulisan ni institucionalni ni procesni okvir, kako možemo u budućnosti očekivati da će se te međunarodno-pravne obaveze izvršavati na djelotvoran način? E zato je moje pitanje svima nama, da li ćemo svaki put kada se pojavi neka presuda Sejdić i Finci, 2 godine čekati da napravimo deset pogrešnih koraka, a onda eventualno napraviti, ja se nadam da je gospodin Simić u pravu, prvi korektan u pravom pravcu korak, ili ćemo na osnovu ove naučene lekcije, sjesti i napraviti institucionalni, procesni, personalni i drugi okvir koji će dočekivati te međunarodno-pravne obaveze, tako da budemo spremni da ovo brže riješavamo, a ne kao na ovom primjeru.

Hvala lijepo.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala Nedim nakon što čujemo posljednje mišljenje dat ću i završne riječi predsjedavajućem kako bi mogli odmah čuti i zaključak. Molim vas sada je vaša riječ.

PREDSTAVNICA UREDA ZA ZASTUPANJE
PRED EVROPSKIM SUDOM

Hvala vam što ste me uočili naizad, dobro je.

Ja dolazim iz Ureda za zastupanje pred Evropskim sudom. Ja sam i zastupala ovu presudu Sejdić Finci. Bio je to dugotrajan proces. Međutim, ono što bih željela da kažem i što mislim da je jako važno u ovom momentu i prije odpočinjanja rada komisije je da se poznaju kontrolni mehanizmi, znači procedure pred strazburškim tijelima. Znači, ovaj predmet Sejdić Finci je znači predmet tih kontrolnih procedura pred Komitetom ministara Vijeća Evrope, zapravo već od samog donošenja. Ja moram da ukažem da čak ni onaj uobičajeni rok od 6 mjeseci u ovom slučaju nije uopšte primjenjen, nego je od nas, od našeg Ureda odmah zatražena informacija i već na prvom zasjedanju slijedećem u martu 2010.godine, predmet je bio na dnevnom redu, što samo ukazuje na njegovu važnost.

Morate znati da se procedure nadzora nad izvršenjem presuda vrše na četiri godišnja sastanka, a između tih sastanaka se vrše u pismenoj formi i njih zapravo suportira jedno stručno tijelo koje se zove Sekretarijat Vijeća Evrope i njegov Odjel za izvršenje presuda Evropskog suda. Dakle, na ta četiri godišnja sastanka razmatranje se vrši svega od prilike 22 do 30 predmeta u odnosu na desetine hiljada predmeta koji se nalaze na adžendi Komiteta. Htjela bih da kažem da je već na početku rada komisije s toga veoma važno fokusirati se na ono što je do sada, na sve odluke koje je do sada donio Komitet ministara, pa i na pripremu ove Interim rezolušna na koju je ukazivala ova gospođa En Henesi, jesam li dobro razumjela pošto je ona zamijenila ovu gospođu Ravo pa još nisam zapamtila ime. Dakle, jako je bitno da komisija na početku rada utvrdi sadržaj znači onoga što treba izmjeniti. Da se ne bi dovelo u situaciju, kada se čitava procedura završi i kada stvar dođe pred Komitet zamjenika ministara, a to su pravni eksperti 47 zemalja članici uključivo i BiH, ovaj, da takvi amandmani iako su prošli sve procedure, budu odbijeni kao neodgovarajući za otklanjanje povrede ljudskih prava. Znači jako se mora o tome voditi računa.

Drugo, kada se radi o Venecijanskoj komisiji, to možete naći u svim dokumentima jer su ove procedure pred Komitetom ministara jako razrađene, stalno se dopunjuju i takođe imaju svoj kej slo. Dakle, kada se radi o ovakvim predmetima izbornog i ustavnog prava, Komitet ministara će uvijek konstatovati Venecijansku komisiju jednako kao što se kada se radi o članu 3. kao što će konstatovati Komisiju SPT za zabranu mučenja. Znači, već u startu se stalno treba voditi računa o tome.

I drugo, jako je bitno da se prevaziđe dosadašnje stanje gdje nije postojao dobar link između Ministarstva pravde koji pruža stručnu pomoć komisiji, Ureda zastupnika pa do gore stalnog predstavništva. Taj link mislim da mora stalno postojati zato što se po novim pravilima koja su uvedena po Protokolu 14 ovaj, s čim je upoznat i gospodin Čolak naročito dobro ja mislim, imamo Interlakinsku(?) deklaraciju, deklaraciju iz Izmira, znači pojačane su procedure zapravo nadzora. I recimo, Ured agenta je u sklopu toga dužan svakomjesečno da izvještava ovaj Sekretarijat i da sve te izmjene zapravo i sva ta pisanja odmah se nađu na stranici, na web stranici, tako da sve zemlje članice mogu da prate šta se dešava oko izvršenja.

Znači ta komisija u svom radu mora isto voditi računa da taj link stalno bude prisutan mora, uz to što možemo očekivati da ako žele članovi komisije da će imati suport i eksperata iz Vijeća Evrope koji će se vrlo rado odazvati, upravo u sklopu ovog izvršenja. To se inače redovno i dešava i radi.

Eto toliko, hvala.

SABINE WOLKNER

/u isto vrijeme pričaju govornik i prevodilac/

Hvala najljepša na vašem korisnom savjetu, informacijama. Sada bih željela zatvoriti ovu diskusiju i prema dnevnom redu zaključna razmatranja tako da ja kažem nekoliko riječi. ja mislim da nisam prava osoba da dam mišljenje o onome što je rečeno do sada o ovim pravnim aspektima.

Ja ću samo naglasiti na kraju samo jednu stvar a to je da je ispravno reći da je ovo političko pitanje ali se sve ne mora politizirati, s mog stajališta. I, kada sam čula o onome šta je do sada urađeno u smislu priprema, rada komisije i samog tijela, mislim da bi ovo trebala biti prilika da se napravi nešto da, što se tiče integracije BiH koja se ne bi trebala olako ispustiti iz ruku. Tako da želim samo ohrabiti sve političke da uz pomoć civilnog društva i čuli smo danas nekoliko vrlo korisnih komentara da stvarno okupe zajednički svoje snage da implementiraju ovu presudu, što znači da svi moraju da malo odstupe od sopstvene pozicije, da malo popuste tako da kažemo na svome jer BiH je zemlja koja specifičnosti ima i jeste dijelom Evrope koja može biti dijelom EU svi vjerujemo da vam pomogne, da promovira tu ideju.... da pomogne u vrijednih savjeta.

Barem se ja tako nadam i ja bih samo rekla da je ova konferencija, barem po meni dala vrlo dobro viđenje stanja stvari. A sada, konačne zaključke želim dati našem predsjedavajućem koji može procijeniti šta je rečeno i šta to sve znači za budući rad same komisije.

Izvolite gospodine predsjedavajućiSimiću a zatim gospodin Džaferović.

KRSTAN SIMIĆ

Hvala.

Mislim da nema potrebe praviti rezime onoga o čemu smo govorili, oko čega smo se slagali ili neslagali. Međutim ono što se mora podvući da su svi koji su govorili, bez ikakve rezerve poslali poruku da je ovo trenutno najvažniji zadatak pred kojim BiH stoji. Prema tome, prema tom zadatku se na taj način trebamo i ponašati.

Drugo, svaka diskusija je dala neki koristan savjet, dala neku ideju kako se to može razmotriti(?). Evo sad smo osim diskusije dokšli do ideje da trebamo u ovo uključiti zastupnike da će svojim iskustvom, radom i poznavanjem tehnika rada u Strazburu, vrlo nam moći dati korisne savjete i sugestije da to radimo na najbolji način.

Međutim, čini mi se da je gospodin Ademović u svojoj diskusiji najjasnije dao definiciju našeg zadatka. To je izvršenje međunarodne obaveze sadržano u presudi Suda u Strazburu. To je jasno. To je zadatak. Ovo nisu ustavne promjene. Uđemo li u priču jesu li ustavne promjene, uđemo li u bilo koju drugu priču, mi nećemo stići nigdje. Naš zadatak je da izvršimo međunarodnu obavezu, a tu nemamo prava da kažemo hoćemo ili nećemo, moramo. I trebamo. Kao što je nekoliko puta ovdje rečeno, više radi nas samih nego radi samog statusa u EU.

Mislim da je problem dosta složen jer kako gospodin Finci reče, ovo je pravo. Kada je u pitanju implementacija Odluke i zadiranje u Ustav, to obavezno dodire i politiku i najgora je ona definicija kaže da je Ustav pravno-politički akt. Znači tu je ta suptilnost koja nas vodi. Slažem se da za ovo i za mnoge stvari su potrebni državnici ali složiti ćete se sa mnom da mnogi danas u Evropi smatraju da je Fransua Miteran posljednji državnik koji je nestao sa političke scene u Evropi i da su danas na sceni političari, kako u BiH, tako i u mnogo razvijenijim zemljama, koji svim problemima prilaze puno pragmatičnije i puno realističnije, tražeći rešenja koja će artikulirati interes, posebno onaj koji oni predstavljaju.

Ja i dalje mislim da je ova današnja konferencija dala snažan poticaj, da je dala ideje i da ćemo imati unutra snage da izvršimo zadatak kroz izvršenje međunarodne obaveze koje moramo uraditi. Ja sam pratio ove podatke i moram zamoliti mladog gospodina gore, imao sam priliku da vidim taj vaš nacrt Ustava ali u materijalima koji promiču, privatno sam ga dobio, zamoliću vas još da mi dostavite, jer koliko se sjećam ondje je bilo zanimljivih rješenja koja su se bavila ovim pitanjima.

Hvala vam na podršci i davanju nam snage da ipak se ovo mora završiti.

ŠEFIĆ DŽAFEROVIĆ

Hvala lijepa poštovane dame i gospodo.

Dužni smo odgovoriti na jedno pitanje koje je postavljeno ovdje. Gospodin Ademović je postavio to pitanje i ovaj, zamoljeni smo da u svojim završnim diskusijama damo odgovor na to pitanje. Dakle, kako gledamo na transparentnost ovog procesa ili kako zamišljamo transparentnost ovog procesa? Ja mislim da ovaj proces treba da bude transparentan. Prva sjednica radne grupe je zakazana za utorak u 10:00 sati i mi ćemo se tada dogovoriti oko načina rada. To je svrha te sjednice. Pozvan je i predstavnik Vijeća nacionalnih manjina.

Mislim da u posmatranju procesa u savjete treba biti uključen nevladin sektor u BiH, trebaju biti uključeni eksperti. Evo sada dok je trajala ova diskusija ili jedna od diskusija, vidio sam od gospodina Simića da se govori o predstavniku BiH koji zastupa BiH kod Evropskog suda za ljudska prava, zatim Ustavni sud BiH, dakle proces će se odvijati ovdje u Parlamentu da znate dakle. I gledaćemo, dogovorićemo se dakle da, koji će to učesnici biti, ja ne mogu sada govoriti u ime radne grupe, iznosim samo svoje mišljenje. Vjerujem da su svi članovi grupe za transparentan proces sa svim onim što najbolje taj proces znači. Vidjećemo dakle na sjednici komisije ćemo se oko konkretnih ovih pitanja dogovoriti. Ja sam iznio neka od svojih viđenja.

Poštovane dame i gospodo, kada je planirana ova konferencija, nije se znalo da će domovi Parlamentarne skupštine BiH donijeti ovaj zaključak. I nije se znalo da će baš uoči ove konferencije predstavnik EU ovdje u BiH saopštiti Izvještaj o stanju nenapretka BiH na evropskom putu. I ako išta može biti karakteristično za ovu konferenciju, onda je to svakako činjenica da je dakle, ovo konferencija koja naglašava snažan, potrebu snažnog evropskog puta BiH odmah dan nakon što je EU u BiH saopštila da BiH nije položila ispit, da nije zadovoljila ono što je potrebno za njen kandidatski status. I ako išta može biti vjetar u leđa interesornoj odnosno ovoj Zajedničkoj komisiji koja je danas konstituirana, je zapravo ova konverencija i diskusije sa ove konferencije.

Ja mislim da smo mi danas čuli mnogo vrijednih diskusija bez obzira što smo čuli i različita, pa nekad i međusobno suprotstavljena mišljenja, ali ovo je Parlament i u Parlamentu to tako treba da bude. Ja sam uvjeren da će BiH ispuniti ovu obavezu, da li u ovom roku koji je sada predviđen ili će to biti neko produženje, ja ga već od prilike kao objektivan čovjek je li, mogu i da naslutim, ali ne neko veliko produženje mjesec-dva. Ja sam dakle uvjeren da će BiH ispuniti ovu svoju obavezu, da će ova komisija završiti svoj posao i da je današnja konferencija bila značajan podsticaj u radu i ovoj komisiji i ovom Parlamentu.

U to ime ja se još jednom zahvaljujem svim uvodničarima, posebno našim gostima koji nisu iz Parlamentarne skupštine BiH, njegovoj ekselenciji gospodinu Kristijanu Švarcu Šilingu, zatim njenoj ekselenciji direktorici Ureda Vijeća Evrope u BiH Meri En Henesi, ministru pravde u Vijeću ministara BiH gospodinu Bariši Čolaku, naravno našoj Fondaciji Konrad Adenauer koja nas je zdušno podržala, zdušno podržava. Mi nastavljamo ovu raspravu Fondacija nas prati tokom ovog procesa. Ja im se još jednom zahvaljujem. Zahvaljujem se svima vama koji ste danas ovdje prisutni inemojte se ljutiti ako izdvojim ambasadora Švicarske, on je sjedio cijelo vrijeme danas ovdje i on zaslužuje posebnu zahvalnost kao predstavnik diplomatskog kora. Ovo mu je nagrada zato što je ostao cijelo vrijeme na ovoj konferenciji.

/APLAUZ/

ŠEFIK DŽAFEROVIĆ

Dame i gospodo, ja zaključujem današnji rad. Pozivam vas, mislim da je to dole u prizemlju, uz pomoć Fondacije, organizirana je neka zakuska, ručak, nešto da se pojedje.

Hvala vam lijepo.